

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

**ОСОБЛИВОСТІ ІНФОГРАФІКИ НА ВОЄННУ ТЕМАТИКУ
В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА
(НА ПРИКЛАДІ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ «NEW VOICE» ТА «BBC»)**

Кваліфікаційна робота
студентки 4 курсу, групи ЛЖ-41,
першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти,
спеціальності 061 «Журналістика»
Повар Юлії Юріївни

Керівник:
Полумисна Ольга Олексіївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Харків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ІНФОГРАФІКА: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ	5
1.1. Інфографіка: історія розвитку, визначення поняття, жанрові особливості.....	5
1.2. Функції, мета, види інфографіки.....	10
Висновок до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ВОЄННОЇ ІНФОГРАФІКИ В УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА	15
2.1. Інфографіка як спосіб візуалізації воєнної інформації	15
2.2. Особливості інфографіки на воєнну тематику в українських онлайн-медіа «New voice» та «BBC».	16
2.3. Сприйняття інфографіки на воєнну тематику (за результатами опитування студентів).....	73
Висновок до розділу 2.....	75
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
ДОДАТОК 1	88

ВСТУП

Кількість інформації у засобах масової інформації, що її люди повинні, хочуть чи можуть споживати, обробляти та засвоювати, збільшилась у зв'язку із розвитком мережі інтернет, появою онлайн-видань. У постмодерному суспільстві засобам масової інформації доводиться конкурувати за увагу й прихильність читачів, у яких розвивається так зване «кліпове» мислення». Аудиторія прагне знати всі новини, однак не готова витратити багато часу на їх прочитання, не має можливості пильно зосереджуватись на змісті матеріалів, робити власну аналітику. Тому інфографіка допомагає сучасним медіа привернути увагу читачів до себе, допомогти аудиторії розібратись у суспільних процесах.

Актуальність теми цієї роботи полягає в тому, що інфографіка як журналістський жанр почала розвиватись в онлайн-медіа й продовжує модернізуватись донині, змінюючись відповідно до розвитку технологій та суспільних потреб.

У зв'язку із повномасштабним вторгненням Російської Федерації в Україну населення країни почало жити в умовах воєнного часу. За таких обставин люди пильно стежать за новинами, навіть якщо раніше цього не робили на постійній основі. Потреба в інфографіці для ЗМІ та їх аудиторії посилилась, адже зросла кількість суспільно важливої інформації, а вільного часу в читачів стало менше.

Об'єктом роботи є інфографіка на воєнну тематику в українських ЗМІ.

Предметом – особливості інфографіки на воєнну тематику в онлайн-виданнях «New voice» та «BBC».

Науково-теоретичною базою курсової роботи є дослідження сучасних спеціалістів у галузях журналістики, дизайну, статистики, філології, комунікації, зокрема воєнної: Г. Волинець [9], Є. Дроздової [11], Е. Тафті [6], О. Гладун [10],

О. Швед [22], А. Каїро [1], Ю. Залізник [13], О. Вовка [8], Дж. Емерсона [2], М. Картер, М. Френдлі [3], Д. Гуена, П. Євдокіу, Р. Верніка та інших.

Мета дипломної роботи полягає в дослідженні особливостей інфографіки на воєнну тематику в українських онлайн-медіа.

Відповідно до зазначеної мети виникає вирішення таких **завдань**:

- дослідити історію інфографіки та момент її становлення в онлайн-медіа;
- розглянути визначення терміну «інфографіка»;
- дослідити питання інфографіки як окремого журналістського жанру;
- визначити функцію, мету, переваги інфографіки, зокрема для воєнної комунікації;
- дослідити особливості інфографіки на воєнну тематику.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що дослідження дає змогу визначити зміст терміну «інфографіка», місце інфографіки серед інших журналістських жанрів, можливостей її використання у воєнній комунікації.

Практичне значення полягає в тому, що результати аналізу можуть бути використані в курсах з електронної, цифрової журналістики або під час факультативних занять з «Інтернет-комунікації».

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновку та списку використаних джерел. Загальний обсяг дослідження 89 сторінок, із них 2 сторінки – додатки; кількість використаних джерел 3 сторінки (23 позиції).

РОЗДІЛ І

ІНФОГРАФІКА: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ

1.1. Інфографіка: історія розвитку, визначення поняття, жанрові особливості

Подання інформації у вигляді графічних елементів є давнім способом комунікації. Ще до виникнення писемності люди спілкувались, передавали будь-які відомості, звертались до богів, записували міфи за допомогою малюнків, тому вважається, що праінфографіка виникла в епоху палеоліту, тобто 33 тисячі років до нашої ери.

Історію розвитку інфографіки вивчали такі вчені, як професор статистики Е. Тафті, С. Некляєв, професор психології М. Френдлі тощо.

Едвард Тафті, якого Є. Дроздова у своїй статті «Історичні етапи розвитку інфографіки як засоби графічного представлення інформації» називає «батьком сучасного інформаційного дизайну» [11, с. 237], вважає, що інформаційний дизайн існує не менше, ніж 500 років [6, с. 6].

Професор психології Йоркського університету в Онтаріо Майкл Луї Френдлі у праці «Коротка історія візуалізації даних» стверджує, що найперші зародки інформаційних графіків виникли в Стародавньому Єгипті у вигляді таблиць положення зірок [3, с. 3]. А перше візуальне представлення статистичних даних датується 1644 роком, коли астроном Майкл Флорент ван Лангрен за допомогою лінійного графіка намагався визначити найбільш вірогідну відстань між містами (Толедо та Римом) за довготою, беручи за основу дослідження дванадцятьох астрономів [3, с. 6].

Майкл Френдлі також зазначає, що в першій половині 19 століття кількість графічного представлення інформації «вибухово зростала (...) зі швидкістю, яка не буде досягнута до сучасності» (переклад – наш) [3, с. 9]. Саме в той час, на

думку дослідника, виникли всі засоби статичного відображення даних, якими користуються нині: діаграми, гістограми, лінійні графіки, тематичні спеціалізовані карти тощо.

Інфографіку в сучасному її розумінні почали створювати американські журналісти у 1980-х роках: 15 вересня 1982 року вийшов перший номер газети «USA Today», котрий, на думку медіа-консультанта та дизайнера Маріо Гарсіо, «надихнув ціле покоління журналістів (...) використанням графіки та розповідями» [4]. Креативний директор та доктор гуманітарних наук Пері Старк Адам також вважає, що «USA Today» її інфографікою та дизайном «поклала початок основній тенденції, котра допомогла читачеві зрозуміти складну інформацію» [4].

У мережі інтернет інфографіка почала активно розвиватись у 2008 році, коли під час президентських виборів у США команда Барака Обама проводила агітаційну кампанію за допомогою інформативних графіків [23, с. 358].

Термін «інфографіка» складається з двох англійських слів слів «information» і «graphics». Французький дизайнер Жан-Марі Шапе радить перекладати термін «інфографіка» як «графізм інформації», а переклад «інформативні графіки» вважає некоректним [Цит. за: 20, с. 59].

Український науковець, доктор наук із соціальної комунікації Юрій Бідзіля у його «Словнику журналіста» визначає термін «інфографіка» так: це «інформація, відтворена в мас-медіа за допомогою комп'ютерної графіки; інформативний малюнок (графіки, схеми, таблиці, карти, фото, колажі тощо)» [7, с. 44].

Кандидат філологічних наук Галина Волинець визначає «інфографіку» як «універсальний засіб для поширення концептуальної інформації», «візуальне подання інформації, даних і знань» [9, с. 67].

Інфографіка дозволяє передавати інформацію більш лаконічно, стисло, точно, ефективно, логічно, ніж це робить текст [9, с. 68], особливо в якому

описуються статистичні дані (наприклад, опитування, порівняння), географічні особливості тощо [9].

До того ж, інфографіка допомагає людині досягнути те, що не є очевидним на перший погляд. Наприклад, такі неявні, нематеріальні процеси: еволюція, ієрархія – або неосяжні речі: карти певних ділянок або планети.

Зводячи великий обсяг інформації у певну систему, інфографіка спрощує порівняння даних або їх фрагментів. Авдиторія краще засвоїть і запам'ятає таку інформацію, ніж цифри в тексті. Оксана Швед переконана, що у такий спосіб покращується комунікаційний процес між засобами масової інформації та їхніми читачами, тобто відбувається успішне декодування та сприйняття інформації [22, с. 308].

Інтерактивна інфографіка може вмістити в себе більше інформації, ніж її містить супровідний текст, а тим паче – ніж статична інфографіка [8, с. 204].

Засобам масової інформації інфографіка допомагає залучити нових читачів, отримати їхню прихильність. Авдиторія самостійно поширюватиме такі матеріали, рекламуючи видання [8, с. 204].

Інформаційний дизайн є впливовим інструментом на свідомість читачів. Дані у виді графіків можуть спонукати користувачів змінювати їх думку, розвінчувати стереотипи.

Інфографіка допомагає помітити закономірності, які на перший погляд неочевидні [2, с. 8].

Також ознаками інфографіки є інформативність, наочність, композиційність (структурність), естетична привабливість.

Отже, візуальне подання інформації має чимало переваг над текстовим. Інфографіка привертає до себе увагу читачів, збільшує їхнє бажання читати текст, покращує розуміння наведених в тексті даних, особливо статистичних, порівняльних, географічних тощо.

Науковці мають різні думки щодо того, до якого жанру віднести інфографіку щодо її визначення та ролі у журналістиці. Деякі дослідники (наприклад, Г. Волинець, М. Чабаненко, О. Швед) вважають, що інфографіка – це окремий журналістський жанр, метод передання інформації, інші – що це звичайна ілюстрація матеріалу. Більшість (наприклад, Е. Тафті, О. Гладун, Мішель А. Картер) же поєднує ці два погляди і дотримується думки, що інфографіка – це окремий журналістський метод, який вдало ілюструє той чи інший матеріал.

Як окремий жанр, за визначенням Г. Волинець, інфографіка володіє всіма необхідними властивостями: містить тему, ідею, початок і кінець, ґрунтується на фактах, порушує суспільно-політичні значущі питання [9, с. 67].

Такої ж думки дотримується кандидат наук із соціальних комунікацій Мирослава Чабаненко. У статті «Комп'ютерна інфографіка та інші способи компресії інформації в інтернеті» дослідниця зазначає, що інфографіка – «це саме журналістика» [21:90], оскільки, окрім того, що зазначено вище, має також такі жанрові ознаки: наявність концепції, композиції, предмету відображення, жанрових форм.

Кандидатка історичних наук Оксана Швед визначає інфографіку як інформаційний журналістський жанр за сукупністю всіх жанрових факторів та ознак [22, с. 312].

Е. Тафті переконаний, що найбільш важлива річ в інфографіці – це її суть, а не дизайн. У його книзі «Представлення інформації» автор наголошує, що дані повинні бути максимально зрозумілими для читача, логічно впорядкованими, представлені на мікро- та макрорівнях деталізації, щоб їх можна було «прочитати» декілька разів. Звісно, такий рівень володіння графічними інструментами підвладний далеко не всім і це зовсім не проста задача, тому творцеві інфографіки потрібно ретельно працювати над нею. На думку Е. Тафті, це не означає, що графіки потрібно прикрашати, створювати так зване «візуальне сміття», у якому губиться достовірність [6, с. 8], а навпаки – слід спрощувати

дизайн, щоб читачі не витрачали сили на декодування дизайнерського замислу, а сконцентрувались на інформації [6, с. 7]. До того ж, він вважає, що «візуально оформлені аргументи особливо переконливі та добре запам'ятовуються на фоні вербальної інформації», із чого ми можемо зробити висновок, що відомий учений дотримується третьої теорії жанру: інфографіка – це самостійний, складний із безліччю нюансів метод подання інформації, який при цьому покликаний доповнювати текст [6, с. 6].

Схожу думку поділяє і Альберто Кайро – дизайнер, професор, завідувач кафедри візуальної журналістики у Школі комунікацій університету Майамі. У його книзі «Функціональне мистецтво: вступ до інформаційної графіки та візуалізації» журналіст стверджує, що інфографіка повинна бути функціональною та зрозумілою, завдяки чому вона стає привабливою для читача. Також автор пише, що «графіки, діаграми та карти – це не просто інструменти, які треба бачити, а й читати та ретельно досліджувати» (переклад – наш). Отже, дослідник визначає інформаційні графіки як засіб, а не самоціль, однак наводить чимало чинників, що впливають на якість інфографіки [1, с. 18].

Американська журналістка і дослідниця Мішель А. Картер у книзі «Сучасний дизайн газет» зазначає, що інформаційні графіки – це один із способів зробити газету привабливою для читачів. Вона вважає, що інфографіка повинна роз'яснювати або доповнювати статтю, однак наголошує: «Гарна інфографіка говорить сама за себе», – тобто може бути самостійним матеріалом, який можна зрозуміти без супровідного тексту [15, с. 3].

Також зазначимо, що в засобах масової комунікації існує некоректне розуміння жанрової форми інформативних графіків. Медіа можуть ототожнювати терміни «візуалізація даних», «ілюстрація» та «інфографіка», тому створюють окремий розділ на їхніх веб-сайтах із рубрикою «Інфографіка», але відносять до неї пам'ятки, зображення, на яких однією картинкою за допомогою ілюстрацій викладено основний зміст матеріалу.

Юрій Залізник у статті «Інфографіка як відповідь на виклики швидкого часу в інформаційному контексті» пояснює, що ілюстрації – це все те, що є дизайном видання, його естетичним обрамленням, що не змушує замислитись над побаченим; а інфографіка – це «дизайн певної інформації – конкретних даних, знань, висновків», історія з початком і кінцем [13, с. 217].

На нашу думку, візуалізація даних – це окремі, одиночні гістограми, діаграми, схеми, графіки тощо, які ілюструють статистичні дані у медіаматеріалах. Візуалізація даних не є багаторівневою, з багатьма деталями, не є закінченою історією.

Отже, у подальшому дослідженні під терміном «інфографіка» ми передбачитимемо окремий журналістський жанр, котрий може містити супровідний текст, але в якому за допомогою графічних засобів, порівняння та статистики розкривається тема, ідея, наявний «розвиток дії», композиція, що порушує суспільно-політичні та, зокрема, проблеми війни в Україні.

1.2. Функції, мета, види інфографіки

Головними функціями інфографіки є виявлення тенденцій, закономірностей та взаємозв'язків між даними, що є корисним для досліджень у різних галузях науки. У медіа інфографіка виконує функцію привернення уваги читачів, роз'яснення складного матеріалу, наочного зображення статистичних даних.

Г. Волинець визначає такі функції інфографіки: «інформування, привернення уваги до теми, полегшення сприйняття інформації, що містить в собі статистику, лаконічне поєднання великих обсягів інформації, чисел та візуального ряду, просте прочитання, посилення довіри читача до матеріалу» [9, с. 68], демонстрація устрою чи алгоритмів роботи [22, с. 307]. На думку авторки, метою інфографіки є організація великих обсягів інформації [9], показ співвідношення фактів у часі і просторі.

Завданням інфографіки, за словами О. Швед, є сповіщення суспільства про події; актуалізація, покращення знання читачів про важливі явища [22, с. 312].

До того ж, за Е. Тафті, інфографіки покликані максимально прозоро подавати інформацію, не маніпулювати нею, давати можливість читачеві зручно порівнювати дані [6, с. 15].

Найпростішою інфографікою є таблиці, графіки, карти, кругові діаграми, гістограми, логічні схеми.

Кандидат мистецтвознавства Ольга Гладун у статті «Візуалізація інформації: інфографіка» наводить декілька класифікацій інфографіки.

Наприклад, за видом (способом відображення):

- «статична (зображення, презентації тощо);
- динамічна (анімаційний ролик);
- інтерактивна (веб-рішення, де користувач може сам вибирати параметри відображення інформації)» [10, с. 3].

За типом візуалізації:

- Візуалізація знань (високий, науковий рівень) – пояснення чогось нового, інноваційного, складного (наприклад, винаходу, теорії) у схемі, карті;
- Візуалізація інформації (середній, проектний рівень) – це власне інфографіка, яка може порівнювати, інтерпретувати події;
- Візуалізація даних (низький, предметний рівень) – візуалізація цифр, масиву даних у простих графіках чи діаграмах з метою прослідкування закономірностей [10].

Олександр Вовк у його спільній із Р. Черемським роботі «Інфографіка як ефективний засіб навчання» наводять власну детальну класифікацію інфографіки за її змістовою наповненістю. За визначенням дослідників, інформаційні графіки можуть бути похідними від таблиць або мап (картограми), схематичними або інфографічними розповідями. Похідні від таблиці – це інфографіки у вигляді

графіків, діаграм або інфографічних таблиць, тобто таких таблиць, що містять в собі графічні елементи зі смисловим навантаженням (наприклад, використовується колір для систематизації певних найменувань). Похідними від мап є картограми, коли об'єкт дослідження зображується на територіальній площині з певною інтенсивністю за допомогою кольорів, крапок, штрихів різної насиченості; та картосхеми – спрощені мапи із важливою інформацією (наприклад, схема метро). Інфографіки-схеми можуть бути абстрактними (найчастіше відображають зв'язки, що люди їх можуть побачити тільки за допомогою спеціальних пристроїв, або це взагалі неможливо, оскільки зображуваний процес нематеріальний) та конкретними (реконструюють об'єкти чи явища). Інфографічні розповіді – це комбінація різних видів інфографіки, що має на меті розповісти історію якомога вичерпано [8, с. 201].

На основі наведених дослідниками класифікацій для подальшого дослідження нам необхідно розробити власний чіткий поділ інфографіки, яким ми користуватимемось для оцінки, систематизації та розподілу воєнної інфографіки у засобах масової комунікації.

Визначаючи інфографіку окремим журналістським жанром, ми пропонуємо поділити її на такі види: статична, динамічна (з певною анімацією) та інтерактивна (коли користувачі можуть взаємодіяти з інфографікою у різний спосіб). Підвидами, що можуть стосуватись будь-якого виду, ми визначаємо наступні категорії інфографіки: графіки, діаграми, гістограми, інформаційні таблиці, картограми, картосхеми, абстрактні схеми, таймлайн, інфографічні розповіді (коли на інфографіці зображено різні підвиди графічного зображення інформації).

Отже, інфографіка – це окремий журналістський жанр, котрий розвивається у засобах масової інформації з 1982 року, поділяється на види: статична, динамічна (анімована), інтерактивна, – та підвиди: графік, діаграма, гістограма, інформаційна таблиця, картограма, картосхема, абстрактна схема, таймлайн,

інфографічна розповідь. Інфографіка в матеріалі виконує специфічні функції (інформування, привернення уваги, зображення статистичних даних, узагальнення складної інформації) і має мету (організація великих обсягів інформації).

Висновок до розділу 1

Інфографіка (з англ. – «графізм інформації») – це журналістський жанр у вигляді інформативного малюнку, що унаочнює складну, статистичну або нематеріальну інформацію.

Ми дослідили, що праінфографіка як засіб візуальної комунікації використовувалась людством ще у дописемні часи – у період палеоліту (33 тисячі років до нашої ери). Зародки інформаційних графіків з'явилися у Стародавньому Єгипті як спосіб дослідження зірок, і саме в галузі астрономії у 17 столітті з'явилось перше візуальне представлення статистичних даних. У сфері економіки, географії, біології, хімії інфографіка почала активно розвиватись у 19 сторіччі, коли з'явилися найбільш поширені її підвиди (гістограми, картограми, діаграми тощо).

Ми з'ясували, що як журналістський жанр інфографіка постала у 1982 році завдяки журналістами американської газети «USA Today». У мережі інтернет інформаційні графіки набули популярності у 2008 році під час президентської кампанії Барака Обами.

Під час дослідження було визначено, що інфографіка – це окремий журналістський жанр, а не звичайна ілюстрація, оскільки він має тему, ідею, концепцію, власну композицію, жанрові форми, фактологічність, порушує суспільно-політичні значущі питання.

Ми з'ясували функції інфографіки: інформування, привернення уваги читачів та посилення їхньої довіри до видання, спрощення складної інформації. Завданням цього жанру є інформувати аудиторію або актуалізувати її знання про

важливі події. Мета інфографіки – лаконічно та зрозуміло організувати великі обсяги інформації.

Ми дослідили жанрові особливості інфографіки. Вона має видову класифікацію (за способом відображення): статична, динамічна (анімована), інтерактивна (читачі можуть з нею взаємодіяти), – та підвидову, що може стосуватись будь-якого виду: графіки, діаграми, гістограми, інформаційні таблиці, картограми, картосхеми, абстрактні схеми, таймлайн, інфографічні розповіді (поєднання декількох підвидів в одному матеріалі).

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ ВОЄННОЇ ІНФОГРАФІКИ В УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА

2.1. Інфографіка як спосіб візуалізації воєнної інформації

Зважаючи на всі переваги інфографіки, ми можемо вважати, що вона є корисною для висвітлення різноманітної інформації, яка пов'язана з війною в Україні. Підтвердженням цієї тези може стати той факт, що Північноатлантичний альянс (НАТО) та Міжнародний інститут стратегічних досліджень (IISS) регулярно використовують інфографіки у звітах, бюлетенях, дослідженнях [Додаток 1].

Графічний дизайнер, засновник консультаційної у сфері соціальних мереж компанії «Apperceptive» Джон Емерсон у книзі «Visualizing Information for Advocacy» зазначає, що інформаційний дизайн полегшить стратегічне планування, якщо скласти візуальну карту певної ситуації. Інфографіка дозволяє чітко побачити слабкі місця у плануванні операцій та «допомагає визначити групам, де і як вони повинні зосередити їх зусилля» [2, с. 10]. Тактична інфографіка, що походить від схеми або мапи, зможе відобразити різні сценарії операції [2, с. 11]. У такий спосіб, інфографіка також спрощує комунікацію між усіма учасниками події: підрозділами, командуванням тощо.

Цю тезу підтверджує праця «A Showcase of Visualization Approaches for Military Decision Makers» («Демонстрація підходів до візуалізації для осіб, котрі приймають військові рішення») співробітників Північноатлантичного альянсу Дені Гуена із секції управління інформацією та знаннями, Пітера Євдокіу та Руді Верніка з відділу управління та контролю. Автори зазначають, що військове командування користуються різними видами інфографіки в таких галузях: управління, контроль, розвідка, логістика, інформаційні операції [5, с. 1-1].

Також вони вважають, що подальше введення інформаційних технологій у військове управління приведуть до покращення та змін військових операцій.

Дослідники наводять такі види інфографіки, що їх використовує військове командування: графіки, діаграми, карти, багат шарові, з викривленнями, анімаційні, інтерактивні [5, с. 1-2] – у логістиці до того ж використовують таблиці, гістограми [5, с. 1-14]. Командування військово-морських сил Сполучених Штатів Америки замість топографічних карт використовують «стіну даних» – монітори, на яких відображуються інфографіки, що «сприяє спільному усвідомленню інформації» (переклад – наш) [5, с. 1-4]. Серед інших переваг «стіни даних» старші офіцери виокремлюють також такі: послідовність інформації, її інтуїтивна зрозумілість, відображення підсумкової інформації [5, с. 1-5]. Отже, військова інфографіка допомагає в плануванні операцій, комунікації командування із солдатами або армії однієї країни з коаліційною, динамічному плануванні логістики. Інфографіка також корисна у вивченні ворога, його тактики, зв'язку між ворожим командуванням [5, с. 1-12].

2.2. Особливості інфографіки на воєнну тематику в українських онлайн-медіа «New voice» та «BBC»

Для дослідження ми обрали українське онлайн-медіа «New voice», що його Інститут масової інформації визнав найбільш якісним та відповідальним станом на вересень 2022 року. Це медіа включено до «Білого списку» Інституту масової інформації на основі експертного моніторингу та аналізу, що визначив «рівень дотримання професійних стандартів у середньому (...) 96%» [14]. Та «BBC NEWS Україна» (далі – «BBC») як україномовної версії британської служби «BBC» задля дослідження іншого погляду на інфографіку.

Період дослідження воєнної інфографіки визначаємо з 25 лютого 2022 року по 1 травня 2023 року.

Зауважимо, що аналізу підлягає інфографіка, котра стосується виключно теми війни. Щоб проаналізувати дану інфографіку, ми розробили власну класифікацію, на яку будемо спиратися в процесі дослідження.

1. Вид інфографіки;
2. Тема та ідея інфографіки;
3. Порухення важливих значущих питань, які є актуальними для суспільства та країни в цілому;
4. Використання фактів;
5. Композиційні особливості (ієрархія інформації, дизайн)
6. Декодування інформації.

Рис. 1

Інфографіка, представлена на рис. 1, є динамічною та містить в собі гістограми й графіки. Темою інфографіки є ефективність української протиповітряної оборони, скільки із випущених ворогом ракет було збито у

кількісному та відсотковому значеннях. Ідея – продемонструвати аудиторії, що українська протиповітряна оборона ефективна, а «запуск ракет для росіян «економічно неефективний»» [16].

В інфографіці порушено суспільно значуще питання безпеки та оборони. Джерелами інформації є відкриті дані зі звітів Повітряних сил ЗСУ та Генштабу ЗСУ. Основою для інфографіки стали дані про збиття крилатих та балістичних ракет, однак інформація про збиті дрони-камікадзе відсутня.

Інфографіка має заголовок «Ефективність української ППО», набраний верхнім регістром та виконаний у чорному та червоному кольорах. Червоний колір привертає увагу читачів, робить акцент на ключових словах, а також є фірмовим кольором видання «New Voice», логотип якого розміщений навпроти заголовку. Логотип розташовано вдало, він не заважає сприйняттю інформації.

Під заголовком розміщена легенда інфографіки, у якій пояснюється значення кольорів, яку інформацію вони в собі містять.

Ієрархія інформації має такий вигляд, що спочатку читачі звертають увагу на червоний графік з відсотковим відношенням збитих ракет до випущених. Окрім яскравого кольору, графік є акцентним ще й тому, що розміщений над гістограмами. Загальна кількість випущених ворогом ракет представлена у вигляді гістограми сірого кольору, кількість збитих з них українською ППО зображена гістограмою блакитного кольору, що заповнює сіру гістограму. Ці гістограми мають кількісне значення, і кожне число розміщено під верхньою границею стовпчика. Найменшу візуальну «силу» мають шкала часу по дням та текст із джерелом інформації, оскільки вони світло-сірого кольору і розміщені внизу.

Можемо визначити, що композиція та дизайн інфографіки є вдалим: використовується один шрифт, небагато кольорів: один акцентний (червоний), блакитний та сірий; мінімум тексту.

Загалом інфографіка є «багатошаровою» з декількома рівнями візуалізації.

Інфографіка потребує декодування, для чого над графіком була розміщена легенда. Також кожне числове або відсоткове значення динамічне: при наводженні курсору з'являється коротке пояснення з родом інформації, якої стосується число відповідного кольору (кількість випущених/збитих ракет або відсоткове значення), дата (число та місяць) і дублюється числове значення. Супровідного тексту інфографіка може не потребувати.

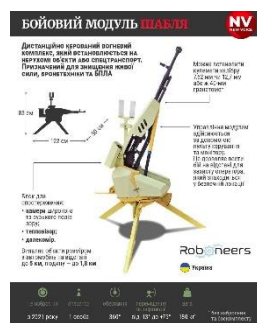

Рис. 2

Інфографіка на рис. 2 є статичною та складається з інфографічної розповіді (картосхем). У ній розповідається про розроблений українськими волонтерами бойовий модуль

«Шабля», його характеристики. Ідеєю є показати переваги бойового модуля українського виробництва.

В інфографіці порушено питання озброєння, що важливе для країни та її обороноздатності, а також частково вирішується проблема безпеки військовослужбовців та збереження їхнього життя, оскільки наголошується на тому, що керування модулем можна здійснювати дистанційно, із безпечного місця.

Використано факти, представлені компанією-розробником «Roboneers».

Інфографіка має заголовок «Бойовий модуль Шабля», набраний верхнім регістром, виконаний у білому та червоному кольорах на чорному тлі. Заголовок контрастний, тому привертає увагу. Напроти нього розміщений логотип «New Voice», який є більш насиченим, ніж на попередній інфографіці, а тому більш помітний, хоча, завдяки розташуванню, не заважає сприйманню інформації. Наявний підзаголовок, набраний широким шрифтом чорного кольору. Він пояснює призначення бойового модуля.

Найбільше привертає увагу читачів – велике кольорове фото установки, що розміщено по центру. Далі інформація на інфографіці розташована так, що аудиторія має роздивитись картосхему модуля, яка є досить контрастною: чорна фігура на білому фоні, що розміщена одразу під підзаголовком.

Після картосхеми читач вже звертає увагу на короткі тексти, що розміщені по обидві сторони від фотографії. Текстові блоки мають прямокутний вигляд і короткі строки (по 2-3 слова в кожній). Це робить подану інформацію структурованою та легкою для читання. Кожен «блок» описує певну частину модуля і має граф – лінію, що пов'язує текст з об'єктом опису. Завдяки цьому створюються логічні зв'язки, а для читача інформація стає структурованою та класифікованою. Тексти набрані тонким шрифтом середнього розміру чорного кольору, що є читабельним на білому фоні. Наявне використання «жирного»

накреслення шрифту для виділення головних слів (наприклад, «камери», «тепловізор», «далекомір»).

Коли користувач дочитав текст, він може помітити логотип виробника модуля та країну-походження компанії у вигляді круглої піктограми з прапором та тексту. Вони розміщені у правому нижньому куті, що, на нашу думку, є правильним рішенням з точки зору ієрархії інформації, оскільки вони не дуже привертають увагу, а також вдало заповнили порожній простір на інфографіці.

Найменшу візуальну «силу» має нижня границя інфографіки, у якій на чорному фоні розміщені піктограми приглушеного зеленого кольору та текст білого кольору з основними характеристиками модуля. Використовується шрифт, як і в основному тексті, але меншого розміру. Зелений колір використовується для піктограм та тексту, що розтлумачує ці символи, а білий – для тексту із характеристиками. Білий є більш контрастним і читабельним на чорному фоні, ніж зелений. Однак у такий спосіб автори інфографіки вказують читачу, яка інформація є важливою, а яка – додатковою, що не потребує акценту.

Піктограми обрано деякі вдало, а деякі – не зовсім, так що їх складно пов'язати з інформацією, котру вони візуалізують. Наприклад, для пункту «на озброєнні» використовується піктограма, яка нагадує знак «вимкнути», що його можна побачити на електронній техніці – і це не зовсім вдале рішення, на нашу думку. Гарна піктограма повинна бути стереотипною і зрозумілою всім, як-от влучно обрані для пунктів «оператор» (схематична людина у вигляді кружечка і трикутника) та «вага» (гиря, кілограмовий блок). Інші два символи не такі стереотипні, однак їхнє використання можна пояснити специфікою описуваного об'єкту: пункт «обертання» (у вигляді рисочки з кружечком на кінці, котра обводиться незамкненим кругом) візуалізує вид на модуль зверху і те, що його вогнепальна частина може обертатись на 360 градусів; інша піктограма на позначення переміщення по вертикалі має вигляд спрощеної схеми установки та

вертикальної викривленої лінії. Загалом, ці знаки можна пов'язати з інформацією, котра в них закодована.

Можемо визначити, що композиція та дизайн інфографіки є загалом вдалим: використовується два шрифти (один для заголовку, другий – для всієї іншої інформації), небагато кольорів: один акцентний (червоний) у заголовку, зелений для піктограм, чорний та білий для тексту; вдало використовується контраст.

Загалом інфографіка насичена, має вдалу ієрархію та консистентність (цілісність, єдність) тексту.

Інфографіка не потребує декодування, оскільки не є багатошаровою та містить в собі текст-пояснення. Може використовуватись без супровідного тексту, оскільки містить в собі всю необхідну інформацію.

Рис. 3

Інфографіка, що зображена на рис. 3, є статичною, її підвид – інформаційна розповідь.

Темою інфографіки є опис зенітно-ракетного комплексу «Patriot». Ідея – стисло пояснити читачам, чому ця установка є важливою та необхідною для озброєння.

Інфографіка порушує важливе питання захисту українського неба від ракетної небезпеки. Автори наголошують: «Головна особливість новітньої модифікації ЗРК Patriot — його здатність збивати балістичні ракети (включно з Іскандерами, якими РФ атакує Україну), а також Кинджали (гіперзвукова авіаційна ракета РФ) та Циркони (гіперзвукова протикорабельна ракета РФ)» [12].

Щодо використаних даних, то ані в тексті, ані в інфографіці не вказано джерела інформації. Ми не можемо стверджувати, що було використано факти, представлені компанією-розробником «Raytheon Technologies», оскільки на їхньому сайті наведена в інфографіці інформація відсутня.

Інфографіка має заголовок «ЗРК Patriot», набраний верхнім регістром шрифту. Найвизначальніший акцент з використанням червоного кольору на аббревіатурі «ЗРК», а слово «Patriot» надрукований білим кольором. Зазначимо, що на попередній інфографіці червоним кольором акцентувалась назва зброї, а не її вид. Напроти розміщений логотип «НВ», який є меншим за розміром, ніж на попередній інфографіці. Також хочемо зауважити, що у трьох аналізованих інфографіках використовується три різні логотипи видання. На нашу думку, це не сприяє уніфікованості дизайну, але зменшення розміру логотипа є вдалим рішенням.

Підзаголовок відсутній, імовірно, через нестачу вільного місця, однак це позбавляє читачів додаткової інформації.

Для побудови ієрархії інформації використовується контраст за розміром. Центральною фігурою інфографіки є масштабне фото зенітно-ракетного комплексу. Далі читач може звернути увагу на меншу фотографію моделі у правому верхньому куті. Хоч вона і знаходиться вище, але через розмір є другорядним елементом. Одразу під нею розміщено логотип і назву компанії-виробника «Raytheon Technologies». Країну, звідки компанія походить, не вказано, на відміну від попередньої інфографіки, що також не сприяє уніфікованості подібних між собою матеріалів.

Наступним, що помітить читач, буде 2 текстових блоки, оформлені у вигляді видовженого прямокутника, оскільки в кожному рядку по 1-2 слова. «Блоки» мають графі, котрі вказують на те, що в тексті описується (наприклад, пускову установку або нову версію комплексу).

Далі вже аудиторія може прочитати характеристику «Patriot», що розміщена під центральним фото і оформлена у вигляді маркованого списку в чорно-білій прямокутній рамці. Цей текст є контрастним: його підзаголовок надруковано білим кольором шрифту на чорному фоні, а більша частина основного тексту –

жирним чорним шрифтом на білому. Це дає читачу чітке розуміння, яка інформація є головною, а яка – другорядною.

Як на попередній інфографіці, у цієї є нижня рамка чорного кольору із зеленими піктограмами та текстом білого кольору. Для пункту «на озброєнні» використовується та ж нестереотипна піктограма у вигляді знаку «вимкнути». Пункти «дальність відстеження цілі» та «дальність перехоплення цілі» візуалізовано подібно між собою: вигнута пряма (як півколо), над якою розміщене коло, тільки у першому випадку воно у формі прицілу, а в другому – має цільну «заливку». Піктограма для позначення висоти перехоплення цілі має вигляд стрілки, над якою розміщено ідентичне коло із «заливкою», а пункт «максимальна швидкість цілі» зображено як те ж саме коло, з лівого боку якого розташовані три короткі лінії, що позначають швидкість, і це є найбільш стереотипною піктограмою з використаних у цій інфографіці.

Варто зазначити, що всі піктограми, незалежно від їхнього розміру, розміщені на одному рівні, як і текст під ними. Це додає інфографіці структурованості.

Отже, інфографіка має інтуїтивно зрозумілу композицію та ієрархію, однак автори не використали такі елементи: підзаголовок, картосхема, країну-походження компанії, – що зробили б матеріали більш уніфікованими та інформативними.

Загалом інфографіка привертає увагу завдяки великому фото зенітно-ракетного комплексу, має консистентний текст, унікальні піктограми.

Інфографіка може потребувати супровідний текст, адже в ній, по-перше, немає підзаголовку, по-друге, використовуються аббревіатури та специфічні терміни, котрі потребують роз'яснення, наприклад: «ЗРК», «РЛС», «ракетні МІМ-104 (...), GEM-T або ж 16 ракет ERINT». По-третє, відсутність на інфографіці країни-походження виробника комплексу змушує читачів ставити додаткові запитання: від якої країни залежить передача цієї зброї Україні.

Рис. 4

Інфографіка на рис. 4 – статична, її підвид – інфографічна розповідь, що містить картосхеми. У ній розповідається про самохідні міномети RAK, які Україні має передати Польща, та його характеристики. Ідея: продемонструвати ефективність наданої партнерами зброї.

В інфографіці порушено питання озброєння та воєнної допомоги від країн-союзниць. Також частково порушується питання захисту особового складу, оскільки міномет є броньованим і може захистити екіпаж від осколків та патронів стрілецької зброї.

Лише частина фактів в інфографіці (дальність стрільби, довжина, ширина, швидкість, запас ходу) представлена компанією-розробницею «Rosomak». Джерело іншої представленої інформації – невідоме.

Інфографіка має заголовок «Самохідний міномет M120 RAK», набраний верхнім регістром. Назва зброї надрукована червоним кольором, а її вид – білим. Напроти заголовку розміщений логотип «NV», як на інфографіці, що представлена на рис. 2, котрий буде використовуватись і надалі, що сприяє уніфікованості та впізнаваності дизайну. Підзаголовок відсутній, оскільки пояснювального тексту і так чимало.

Найбільше привертає увагу читачів – велике кольорове фото міномета, що розміщено по центру. Далі читач, очевидно, розгляне інші малюнки: логотип компанії-виробниці «Rosomak» насиченого чорного кольору під логотипом медіа, прапор країни-походження у вигляді круглої піктограми та текст «Польща», картосхему зброї у правому нижньому куті. Картосхема контрастна, виконана у чорному кольорі на білому фоні, містить інформацію про довжину, ширину і висоту міномета, тому на картосхемі він представлений у двох ракурсах: збоку, щоб за допомогою чорних стрілок і тексту вказати його довжину

в 7,8 метрів і спереду – для повідомлення про його ширину в 2,8 метри, висоту в 3,4 метри.

Після картосхеми читач вже звертає увагу на блоки із текстами, що розміщені навколо фотографії. Текстових блоків усього сім. Вони надруковані дрібним шрифтом, як і на попередніх інфографіках, але їхня велика кількість може ускладнити або унеможливити прочитання (для порівняння, на минулих інфографіках було 2-3 текстових блоки). Кожен «блок» описує певну частину модуля і має граф. Це сприяє створенню логічного зв'язку. У 6 блоках наявне використання «жирного» шрифту для виділення головних слів або чисел (наприклад, «**8 пострілів за хвилину**», «**46 снарядів**», «**денним/нічним**» тощо). Зазначимо, що в тексті про броню, розташованому у лівому нижньому куті, наявна помилка або одрук «кулі калібру 7,61...». Існує калібр патрона у 7,62 мм.

Уже типовою стала нижня рамка чорного кольору із зеленими піктограмами та текстом білого кольору. Наявний пункт «на озброєнні» з тією ж нестереотипна піктограмою «вимкнути». Пункти «екіпаж» у вигляді чотирьох схематичних (кружечок і трикутник) людей і «вага» у вигляді гирі є стереотипними. Для позначення характеристики «двигун» використовується піктограма блискавки, що є досить зрозумілим рішенням, хоча подібний знак частіше уживають на позначення електроенергії, струму. Пункт «швидкість» візуалізовано у вигляді піктограми міномета (вид збоку), позаду якого розташовані три коротких лінії, що є стереотипною позначкою. Для пункту «запас ходу» було використано ту ж піктограму міномета, під якою розміщена довга пряма лінія, що, на нашу думку, означає дорогу. Ця позначка не є достатньо шаблонною, але її використання обґрунтоване з огляду на специфічність об'єкта.

Можемо визначити, що ця інфографіка набуває певних рис уніфікованості, порівняно із другою. Вона інформативна і насичена, однак має забагато тексту, що не зовсім властиво цьому журналістському жанру, але всю подану інформацію легко декодувати, зникає необхідність у супровідному тексті.

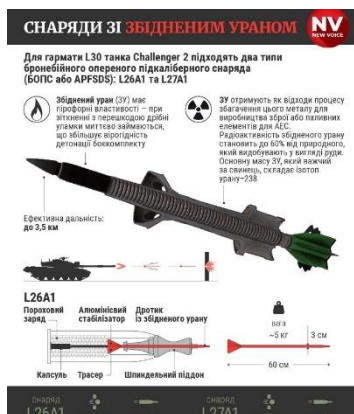

Рис. 5

Інфографіка на рис. 5 є статичною, її підвид – інфографічна розповідь (картосхема). Інфографіка містить інформацію про снаряди зі збідненим ураном, що їх передала Велика Британія задля використання у танках Challenger 2. Описуються характеристики, будова снарядів. Ідея: продемонструвати ефективність наданої партнерами зброї та

спростувати «хвилю інформаційних маніпуляцій» [17] Росії про небезпечність, радіоактивність цих снарядів.

Порушено питання озброєння, воєнної допомоги від країн-союзниць та поширення неправдивої інформації ворогом.

Джерела інформації не вказані на інфографіці. Її походження – невідоме.

Інфографіка має заголовок «Снаряди зі збідненим ураном», набраний верхнім регістром. Загальна назва – «Снаряди зі...» надрукована білим кольором, а її особливості – «збідненим ураном» – червоним, що надає цьому словосполученню акцентованості, тому читач одразу зверне на нього увагу. Напроти заголовку розміщений логотип «NV», як і на попередній інфографіці.

Наявний підзаголовок. Він розміщений одразу під заголовком та набраний шрифтом без зарубок, як і основний текст, тільки більшого розміру і з жирним обведенням. Підзаголовок повідомляє про два типи снарядів, що підходять для танка Challenger 2, і які будуть описані в цій інфографіці. На нашу думку, текст дещо переобтяжений специфічною лексикою, аббревіатурами та словами англійською мовою: «для гармати L30 танка Challenger 2...», «бронебійного опереного підкаліберного», «(БОПС або APFSDS)», «L26A1 та L27A1». Така кількість складних слів може відштовхнути читача від подальшого розгляду інфографіки.

Для побудови ієрархії інформації автори інфографіки використовують контрасти за розміром та кольором. Центральною фігурою є схематичне

зображення снаряда, виконане у чорному, сірому та зеленому кольорах. Наступним, на що зверне увагу читач, імовірно буде картосхема снаряда типу L26A1, а далі – на картосхему пострілу та спрацювання снаряда. Хоча схематичне зображення будови босприпасів розташоване нижче за схему спрацювання, воно краще привертає увагу, оскільки є більшого розміру та містить яскравий червоний колір на позначення основного елемента – дротика із збідненим ураном.

Картосхема будови снаряда виконана в, окрім червоного, чорному та сірому кольорах. Вона містить підписи з графами до кожного елемента. Поруч із нею окремо дублюється зображення дротика зі збідненим ураном червоного кольору. Під ним і на ньому розташовані стрілочки з числовими значеннями для демонстрування його довжини та ширини. Також над дротиком розміщена піктограма «гирі», підпис «вага» під нею та число «~5 кг».

Картосхема алгоритму спрацювання снаряда, що розташована, як вже було зазначено, над картосхемою будови та одразу під основним великим зображенням, складається із зображення танка чорного кольору, яке є контрастним на білому фоні, чотирьох етапів пострілу червоного кольору та чорної широкої лінії, що позначає умовну стіну, в яку влучає снаряд. Текстові підписи відсутні. Ця картосхема є контрастною та містить акцентний червоний колір, так що у читача не буде можливості не помітити її. Однак, через маленький розмір, її «прочитають» після усіх інших.

Після картосхем читач може звернути увагу на великі текстові блоки, що стосуються центрального зображення снаряда. Перший блок доповнено піктограмою вогню, оскільки в тексті йде мова про займання уламків при зіткненні з перешкодою. Також другий блок проілюстровано типовою піктограмою радіації, тому що в тексті розповідається про радіоактивність збідненого урану. Є також третій, найменший, текстовий блок про ефективну дальність, котрий розташований під великим зображенням снаряда і не

доповнений піктограмою, так що читачу буде складно його помітити. Усі текстові блоки мають графи до зображення, але логічного зв'язку не виникає, адже в текстах іде мова про характеристики збідненого урану, а графи стосуються випадкових частин снаряда.

Зазначимо, що текст надруковано дрібним шрифтом й інтервали між рядками невеликі, що може ускладнювати прочитання об'ємних блоків. Наявне використання «жирного» шрифту в основному для виділення перших слів: «Збіднений уран», «ЗУ» – і для числових значень – «до 3,5 км».

Унизу інфографіки розташована чорна рамка із текстом світло-зеленого кольору, як і на попередніх, однак у даному випадку її зміст більш лаконічний, ніж в інших. Вона розділена на 2 частини: про снаряд L26A1 та L27A1. Кожна з частин має по дві однакових піктограм: на позначення пробивної потужності у вигляді кола з трьома рисочками позаду нього, над і під яким розташовані невеликі квадрати, що, імовірно, означає умовну стіну, та на позначення швидкості у вигляді снаряда, котрий більше нагадує патрон, також із трьома рисочками позаду. Відрізняються лише підписи білого кольору. Завдяки поділу нижньої рамки автори дають можливість читачам порівняти два види снарядів.

Піктограми не стереотипні, але це зумовлено специфічними характеристиками об'єкта інфографіки. До того ж ілюстрацію снаряда в пункті «швидкість» можливо було зробити більш схожою на оригінальне зображення (наприклад, додати до неї «оперення»), щоб не виникало асоціації із патроном та піктограма легше зчитувалась.

Загалом інфографіка насичена, має різні види картосхем. У ній вдало використовується контраст за розміром та кольором, так що ієрархія інформації має структурований вигляд.

На нашу думку, інформація, наведена в інфографіці, потребує декодування, адже наявна специфічна лексика (наприклад, бронебійні оперені підкаліберні снаряди, «БОПС або APFSDS», «ізоотоп урану-238»). Деякі терміни або

привертає увагу читача. Далі можна звернути увагу на логотип та назву компанії-виробника невеликого розміру, що розміщені над фото, а також – на круглу піктограму із прапором Польщі – країни, котра виробляє та постачає наведені бронетранспортери Україні.

Наступне, на що читач може звернути увагу, буде картосхема броньованої машини, оскільки вона є контрастною: виконана у чорному кольорі на білому тлі. На картосхемі зображений силует бронетранспортера збоку та спереду. Навколо неї розміщені тонкі чорні лінії, що роз'яснюють габарити бойової машини (довжину, ширину, висоту).

Одразу справа від картосхеми розміщені три круглі кольорові фотографії, що також можуть зацікавити читача. На інфографіці є текстове пояснення цих фото – «Існує понад 10 модифікацій Rosomak, зокрема інженерні, санітарні, розвідувальні тощо». Вірогідно, Україна отримує бойові машини, а чи будуть поставлені інші модифікації – не роз'яснено, тому, на нашу думку, значущість наведення цієї інформації на інфографіці є сумнівною. Також під цими фото розташовано текст «*Ліцензійна копія фінського БТР Patria AMV», що пояснює примітку, прив'язану до піктограми Польщі, котра розміщена під заголовком. Ми вважаємо, що така велика дистанція між виноскою та словом, до якого вона прив'язана, є не зовсім зручною для читача, не є інтуїтивно зрозумілою.

Після огляду візуальних об'єктів, читач зверне увагу на текстові елементи інфографіки, зокрема на ті, що розміщені навколо центрального фото. Текстових блоків усього шість, кожен із них логічно прив'язаний графом до частини бронетранспортера, яку текст описує. Текстові блоки надруковані середнім тонким шрифтом. Основна інформація в них виділена «жирним»: «...з **димовими гранатами**», «...**водні перешкоди**», «**Турельна система HITFIST...**» тощо. У такий спосіб автори роблять акцент на найважливіших характеристиках бронетранспортера.

У нижній частині інфографіка має вже стандартну чорну рамку із зеленими піктограмами, на котру читач зверне увагу в останню чергу через її розташування. У цьому блоці міститься піктограма, схожа на знак «вимкнути», для позначення пункту «на озброєнні». Для опису кількості екіпажу автори використали стереотипні піктограми людини у вигляді кола та трикутника у кількості трьох, оскільки це мінімальний склад екіпажу бронетранспортера, однак під піктограмою у текстовому поясненні, що надруковано білим кольором на чорному тлі, зазначається: «3 + 8 осіб». Такий підпис потребує роз'яснення у супровідному тексті, оскільки не зовсім зрозуміло, про що йде мова.

Для характеристики ваги використовується піктограма у вигляді «гирі», потужності двигуна – «енергія» або «струм», швидкості бронетранспортера – його силует збоку з трьома рисками позаду нього, що вже стали стандартними для інфографік цього видання. Наступна піктограма є унікальною, оскільки така характеристика ще не траплялась – швидкість на воді у вигляді того ж самого силуету бойової машини з трьома рисочками позаду та кривою лінію під «колесами» на позначення води. «Запас ходу» автори зобразили як силует з прямою лінією під ним. У цілому нижня рамка інфографіки виглядає структуровано.

На нашу думку, інфографіка потребує супровідного тексту задля декодування наведеної інформації. Зокрема про місткість бронетранспортера (кількість екіпажу), а також необхідне пояснення специфічних характеристик, наведених на інфографіці («кулемет UKM 2000С», «турельна система HITFIST» тощо).

Загалом інфографіка є досить інформативною та такою, що привертає увагу, однак частково містить в собі не надто важливу інформацію, котру, здається, розмістили, щоб заповнити «білі плями». Ми вважаємо, що це місце на інфографіці можливо було використати з більшою ефективністю.

Рис. 7

Інфографіка №7 є статичною за видом та інфографічною розповіддю за підвидом (містить картосхеми). Темою цієї інфографіки є танк «Challenger 2», його характеристики. Ідея – детально описати зброю, що її передають Україні союзники.

Питання передачі Україні сучасної іноземної бойової техніки, що є актуальним для Збройних сил,

порушено в інфографіці.

Джерела фактів, використаних в інфографіці, невідоме. На сайті виробника – «BAE Systems» – відсутня інформація про танк «Challenger 2». Існує лише архівна версія сторінки з характеристиками танка, однак офіційно наведених фактів значно менше, ніж використано в інфографіці.

Інфографіка має заголовок «Танк Challenger 2», набраний верхнім регістром. Власна назва техніки надрукована білим кольором, а її вид – червоним, що є спільним з попередньою інфографікою. Напроти заголовку розміщений уже типовий логотип «NV».

Наявний підзаголовок, котрий повідомляє, що наведений танк є основною броньованою бойовою машиною сухопутних військ Великої Британії та Оману. Розташування та дизайн підзаголовку є коректним: він візуально прив’язаний до заголовку та набраний «жирним» основним шрифтом більшого кегелю, ніж основний текст. Навпроти підзаголовку розташований логотип компанії-виробниці – «BAE Systems», під яким розміщено круглу піктограму з прапором та текстом «Велика Британія», що легко може декодуватись читачем як країна походження компанії. Однак логотип виробника розміщений під логотипом видання «New Voice», вони обидва червоного кольору, тому на загальній картинці «зливаються». Можливо, виданню потрібно було використати інший вигляд власного логотипу.

Основою композиції та центральною фігурою інфографіки є велике кольорове фото танка. Далі читач може звернути увагу на картосхеми під фото, що контрастно виконані у чорному кольорі на білому фоні. Картосхеми зображають танк збоку і спереду та повідомляють про габарити бойової машини за допомогою стрілок і підписів. Під картосхемами розміщені дві виноски-пояснення із зірочками, що, на нашу думку, є не вдалим рішенням, оскільки ці примітки за розташуванням тісно пов'язані з картосхемами, але за змістом вони стосуються нижньої рамки. Це порушує порядок прочитання інфографіки та заплутує читача, змушуючи його шукати, до чого відноситься виноска.

У лівому нижньому куті, поряд із картосхемами, розташоване кругле фото із підписом, пов'язане графом, що повідомляє про існування інших інженерних машин та мостоукладача на платформі танка Challenger 2. Як і на попередній інфографіці, не є зрозумілою доцільність розміщення фото інших моделей бойових машин без пояснення, чи будуть вони поставлені в Україну. Це місце, на нашу думку, можна було звільнити для виносок, що традиційно розміщуються у лівому нижньому куті, для відокремлення їх від картосхем.

Після фотографій та картосхем читач вже зверне увагу на блоки із текстами, що стосуються танка, – тут їх шість (разом із блоком до круглої фотографії – сім). Вони надруковані дрібнішим шрифтом, ніж підзаголовок, але така кількість тексту переобтяжує інфографіку. Можливо, у такий спосіб автори інфографіки намагались зробити її якнайбільш змістовною та компенсувати пояснювальний текст, адже у матеріалі, котрий вона доповнює, ідеться про снаряди зі збідненим ураном до Challenger 2, а не про сам танк.

Кожен текстовий блок логічно «прив'язаний» до частини танка, що він його описує, за допомогою графа. Помірно використаний «жирний» шрифт для виділення головних слів, зокрема специфічних назв частин зброї: «Кулемети **L94A1** та **L37A2**», «нарізна гармата **L30A1**», «Димові гранати **L8**» тощо. Чому

автори вирішили найбільшої «ваги» у тексті надати невідомим термінам, що їх потім не пояснюють, – невідомо.

Унизу інфографіки розташована впізнавана чорна рамка із зеленими піктограмами та текстом білого кольору. У ній стисло повідомляються основні характеристики танка: з якого року на озброєнні за допомогою піктограми «вимкнути»; яка вага – піктограма «гіря»; кількість екіпажу – чотири піктограми схематичних людей у вигляді кола і трикутника; потужність двигуна – піктограма блискавки; який запас ходу – піктограма у вигляді танка з бокового ракурсу з горизонтальною лінією під ним на позначення дороги; яка швидкість – така сама піктограма танка з трьома маленькими рисками позаду нього. На нашу думку, використані піктограми є стереотипними і легко декодуються.

Отже, інфографіка на рис. 7 має переваги і недоліки. До позитивних її рис можемо віднести інформативність, насиченість, уніфікованість, стереотипні піктограми. Недоліками є переобтяженість текстом, наявність зайвої інформації, що не несе користі (наприклад, про розроблені інженерні машини на платформі танка), використання термінів, котрі не пояснюються в супровідному тексті.

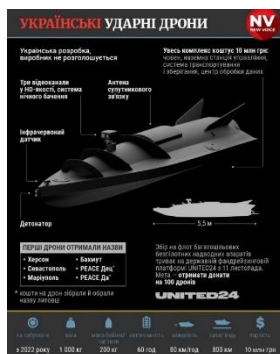

Рис. 8

Інфографіка на рис. 8 є статичною за видом та інфографічною розповіддю за підвидом, містить картосхеми. Тема інфографіки – морські бойові дрони українського виробництва, їхні характеристики. Ідеєю є демонстрація зброї власного виробництва, заклик до збору коштів на неї.

Порушені в цій інфографіці питання є важливими та актуальними для суспільства та країни в цілому – це і розробка українських дронів, котрими можна вільно вражати цілі на розсуд українського військового керівництва, і підтримка виробництва за допомогою донатів, і безпекова ситуація у морі, тобто можливість пригнічувати російський флот без виходу українських кораблів та нараження на небезпеку екіпаж. Також морські дрони забезпечать

захист України від крилатих ракет, що їх Російська Федерація запускає з Чорного моря, а також розблокує «зерновий коридор» для цивільних торгових кораблів.

Джерелом інформації, імовірно, є сайт державної фандрейзингової платформи «United24». Платформа організувала збір на флот морських дронів, а також займається їх закупівлею у розробників.

Інфографіка має заголовок «Українські ударні дрони», набраний верхнім регістром. Слово «українські» надруковано червоним кольором, усе інше – білим. У цьому випадку автори інфографіки хотіли зробити акцент на країні походження зброї. Напроти заголовку розміщений уніфікований логотип «NV».

Наявний підзаголовок, набраний «жирним» шрифтом такого ж кегелю, як й основний текст, тому він серед іншого не виділяється, що є помилкою. У підзаголовку повідомляється, що дрони є українською розробкою, однак виробник не розголошується.

Зазначимо, що ця інфографіка за стилем відрізняється від усіх попередніх: фон чорного кольору, текст і картосхеми – світло-сірого. На нашу думку, у такий спосіб автори, окрім привернення уваги читачів, використали ці кольори як посилання на сайт «United24», котрий має впізнаване чорне тло і білий текст.

В інфографіці наявна чітка ієрархія інформації. Автори використали контраст за розміром та принцип прямокутника для розташування всіх елементів. Після заголовку читач може звернути увагу на велике чорно-біле фото дрона в центрі. І хоча фон, як ми вже зазначали, чорного кольору, фігура дрона вдало підкреслюється білими тінями, що робить інфографіку візуально привабливою. Під фото розміщена картосхема дрона сірого кольору: його схематично зображено з бічної сторони. Під нею розташовані тонкі стрілки, котрі вказують, що довжина дрона становить 5,5 метрів.

У лівому нижньому куті розташована прямокутна рамка із маркованим списком. Заголовок списку надрукований великими літерами чорного кольору на сірому тлі, що є контрастом до чорного фону інфографіки, тому вдало привертає

увагу. Для тексту у рамці використовується основний шрифт тексту інфографіки білого кольору такого ж кегелю, тобто для привернення уваги до цього елемента інфографіки автори застосували контрастний заголовок та сіре тонке обведення-рамку. Також під рамкою наявні примітки, що пояснюють текст в ній: вдалим рішенням є розмістити виноски одразу під поняттям, що вони його роз'яснюють, а також використати для них темно-сірий колір, котрий не сильно привертає увагу.

Далі читач може звернути увагу на основний текст інфографіки, що розміщений навколо фото дрона і має графі, котрі логічно пов'язують його з частинами безпілотної. Усього текстових блоків п'ять, але вони досить лаконічні й не переобтяжують інфографіку. Майже вся інформація надрукована «жирним» шрифтом: **«Антенна супутникового зв'язку»**, **«Інфрачервоний датчик»** тощо. Тонкий шрифт використовується для менш важливої інформації, наприклад, що входить в комплекс дрона.

У правому нижньому куті, під картосхемою, розташований текст про те, що збір на ударні безпілотної проводить платформа «United24». Цей прямокутний текстовий блок надрукований тонким темно-сірим шрифтом та не привертає уваги читачів, тому великий білого кольору логотип «United24», що розташований під ним, виглядає більш контрастно.

У нижній частині інфографіки розміщена рамка, як і в попередніх випадках, однак вона видозмінена. По-перше, її відокремили тонкою жовтою лінією, чого не було на минулих інфографіках. По-друге, використовується світло-сірий колір фону, щоб темно-сірий не «зливався» з чорним тлом, та піктограми і їхня розшифровка блакитного, а не зеленого, кольору. Текст під піктограмами залишився білим, так що його зручно читати. Усього піктограм 7, частина з яких є вже уніфікованими, наприклад: пункт «на озброєнні» у вигляді знаку «вимкнути, «вага» як «гиря», – а частина – є унікальними, наприклад: для пункту «маса бойової частини» використовується видовжена п'ятикутна фігура, котра,

напевно, символізує вигляд дрона зверху, для пункту «автономність» застосовується піктограма зарядженого акумулятора, як на смартфоні, для «швидкості» – силует дрона у вигляді збоку з двома рисками позаду, «запас ходу» – такий же силует з прямою лінією під ним (зазначимо, що піктограми такого типу використовувались в інфографіках про бронетранспортери та танки, однак у цьому випадку унікальним є силует дрона, чого раніше не було), пункт «вартість» проілюстровано знаком «долара», що є достатньо стереотипно, однак текстом зазначена вартість у гривнях, що є не зовсім логічно.

На нашу думку, інфографіка є достатньо інформативною і не потребує супровідного тексту.

Отже, наведена інфографіка – візуально приваблива, відрізняється від усіх попередніх, у ній символічно використовуються кольори, вдало застосовано ієрархію інформації та візуальне редагування. Серед недоліків можемо відзначити підзаголовок, котрий не має власної «візуальної сили» та деякі піктограми: «маса бойової частини», що її складно декодувати, та «вартість» у вигляді долара, що є не логічно, оскільки сума вказана у гривнях.

Рис. 9 Рис. 10. Рис. 11 Рис. 12

Рис. 13 Рис. 14

Інфографіки, що представлені на рис. 9-14, є статичними за видом та інфографічними розповідями за підвидом, місять в собі картосхеми. Ці інфографіки об’єднує тема: у них розповідається про безпілотні літальні апарати, однак ідеї, закладені в них, відрізняються. У прикладі на рис. 9 автори мали на меті показати переваги американського безпілота MQ-9 Reaper, що його збили російські літаки, та розповісти, чому цей інцидент став резонансним. В інфографіках на рис. 10, 11 та 13 головною ідеєю є продемонструвати українське виробництво БПЛА, розповісти про їхні нюанси та переваги. Ідеєю інфографіки на рис. 12 є показати ефективність переданих Німеччиною дронів. Приклад на рис. 14 кардинально відрізняється від усіх попередніх, оскільки в ньому розповідається про ворожу зброю, тому ідея цієї інфографіки – продемонструвати основні характеристики дронів-камікадзе, що їх Російська Федерація застосовує проти України, та попередити про їхню небезпеку.

Питання, порушені в наведених інфографіках, є актуальними для суспільства і країни в цілому. Що стосується інфографік на рис. 10-13, то в них порушено проблему обороноздатності України, розвідки та можливості ударів по військовим цілям на ворожій території. У прикладі на рис. 9 порушено питання значущі для міжнародної політики, а на рис. 14 – захисту населення України.

В інфографіці на рис. 9-12 використані факти із офіційних сайтів виробників В інфографіці на рис. 13 використано факти із окремого сайту про цей БПЛА. Джерело фактів з інфографіки, що на рис. 14, є невідомим, оскільки сайт іранської компанії, що виробляє «Shahed 136» не вдалось знайти.

Інфографіки, представлені на рис. 9-13, мають уніфікований дизайн, як і попередні. Вони всі мають великий червоно-білий заголовок, надрукований на чорному тлі. Однак акцентування червоним кольором у прикладах різняться: в інфографіках на рис. 9, 11 та 12 у такий спосіб виділяють власну назву безпілотної літаючої апаратури, а на рис. 10 та 13 – робиться акцент на словах «БПЛА» та «Безпілотної літаючої апаратури». Це не додає інфографікам уніфікованості чи прогнозованості. Цікаво, що саме в інфографіках на рис. 10 та 13 наведено дрони української розробки, тоді як на рис. 9, 11 та 12 – іноземної. Напроти заголовку розміщено однаковий логотип видання «NV». Лише в інфографіці на рис. 13 наявний підзаголовок, набраний «жирним» шрифтом того ж кегелю, що й основний текст, а в інших прикладах підзаголовок відсутній, можливо, через велику насиченість текстом.

В усіх інфографіках по центру наявне велике кольорове фото безпілотної літаючої апаратури, а також логотипи з назвами компаній-виробників та маленького розміру круглі піктограми з прапорами країн, звідки ці компанії походять. Розташування цього інформативного блоку відрізняється, але найчастіше в цій серії інфографік його розміщують у верхній частині матеріалу.

У кожному з прикладів наявні картосхеми чорного кольору, що є вдалим контрастом із білим фоном. Здебільшого автори розташовували картосхеми у нижній частині інфографік, лише у прикладі на рис. 13 – у верхньому лівому куті. За допомогою тонких стрілок і підписів картосхеми візуалізують довжину та ширину (розмах крил) безпілотної літаючої апаратури. В інфографіках на рис. 12 та 13 по дві картосхеми: у першому випадку демонструється вигляд БПЛА зверху та збоку, а в другому – зверху та спереду, також у цьому випадку в картосхемі наводиться додаткова унікальна характеристика висоти безпілотної літаючої апаратури.

Іншими візуальними елементами, на які читач може звернути увагу у наступну чергу, є марковані списки у рамці, що наявні на інфографіках із рис. 9 та 11 і є уніфіковані, тобто з однаковим дизайном. Вони складаються із заголовку,

надрукованого великими буквами білого кольору на фоні чорного видовженого прямокутника, обрамлення у вигляді тонких чорних ліній та, власне, маркованого списку, що за шрифтом не відрізняється від основного тексту, але містить у собі більше «жирного» контуру, наприклад: «Ракети **AGM-114 Hellfire...**», «**осколково-фугасна** для ураження живої сили».

Візуальною особливістю інфографіки на рис. 10 є три круглих фото середнього розміру, що розміщені під основним зображенням. Цей елемент містить «жирний» підзаголовок, котрий повідомляє про те, що входить у комплект до БПЛА. Кожне фото має підпис та граф, що веде до нього. Підписи оформлені як і основний текст.

Інфографіка на рис. 12 має додаткову таблицю, котра роз'яснює характеристики двох систем спостереження, котрими комплектується «БПЛА Vector» та у такий спосіб демонструє різницю між ними. Таблиця не має піктограм. Вона виконана у білому, світло- та темно-сірому (для акценту на заголовках стовпчиків) кольорах.

Інфографіка на рис. 13 не має додаткових візуальних елементів.

Скрізь використовується прямокутний принцип візуального редагування для текстів. Також у всіх випадках наявні графи від текстових блоків до частин безпілотників, що вони їх описують. Автори використовують «жирне» накреслення для виділення головного у текстах. Найчастіше виділяють власні назви певних розробок або числові значення, наприклад: «Турбогвинтовий двигун **Honeywell TPE331-10...**» (рис. 9), «Радіус керованого польоту – **100 км...**» (рис. 10), «...загальна вага комплексу з яким усього **16 кг**» (рис. 12), «Може нести різні види боєприпасів: **термобаричний...**» (рис. 13).

В інфографіках на рис. 9-13 наявна нижня рамка, як і на попередніх прикладах, тобто із зеленими піктограмами та текстом білого кольору на чорному тлі. Ці інфографіки мають як стереотипні піктограми, так й унікальні. Також піктограми повторюються, що робить їх уніфікованими. Пункт «на озброєнні» у

вигляді стандартної піктограми знаку «вимкнути» наявний на інфографіках, представлених на рис. 9-12, й у всіх розташований першим (на інфографіці на рис. 13 цей пункт відсутній). Піктограмою у вигляді годинника зі стрілками автори ілюстрували пункти «тривалість польоту», «автономна робота» та «час польоту». Зазначимо, що розташування цього пункту в інфографіках неоднорідне: в прикладах на рис. 9, 11 та 12 він розміщений на другому місці, в інфографіці на рис. 10 – на п'ятому, а на рис. 13 – на першому. Також звернемо увагу, що характеристика «автономність» була наявна в інфографіці на рис. 8 та ілюструвалась піктограмою зарядженого акумулятора. В інфографіці на рис. 9 використовується унікальна піктограма для ілюстрування максимальної висоти польоту БПЛА у вигляді силуету безпілота зі стрілкою, що направлена уверх, під ним, що є досить стереотипно й зрозуміло для читача. Схожий пункт, котрий називається «висота польоту», наявний на прикладі на рис. 10 і проілюстрований таким же силуетом безпілота з прямими лініями зверху і знизу, що позначають, на нашу думку, небо і землю або нижню і верхню точку польоту. В інших прикладах такий пункт відсутній. Наступна піктограма на позначення швидкості дрона має вигляд його силуету з трьома короткими рисками позаду нього. Такою ж піктограмою на інших інфографіках візуалізують пункти «крейсерська швидкість» та «швидкість під час атаки». Зазначимо, що на інфографіці на рис. 11 наявні ці два пункти і вони проілюстровані абсолютно однаковими піктограмами. Інфографіка на рис. 9 – єдина із прикладів, котра містить в собі пункт «вага» у вигляді піктограми гирі. Піктограмою безпілота з невеликою гирею, що розміщена під ним, візуалізуються пункти «максимальна злітна вага», «корисне навантаження», «злітна вага», і наявні вони в усіх інфографіках, окрім прикладу на рис. 13, тобто ця піктограма стала стереотипною та уніфікованою в наведеній серії інфографік. Інфографіка на рис. 10, на відміну від усіх інших, також містить в собі пункт «зовнішній екіпаж» у вигляді стереотипних людей (коло та трикутник) у кількості чотирьох, що відповідає

наведеному числовому значенню. Піктограмою безпілотної лінії у вигляді півкола під ним проілюстровано пункти «операційна діяльність» та «дальність польоту» на інфографіках на рис. 11-13. На інфографіці на рис. 13 розміщені всього чотири піктограми; окрім уже описаних, приклад містить в собі унікальні візуалізації: для пункту «бойове навантаження» використовується п'ятикутна фігура, як на інфографіці на рис. 8 у пункті «маса бойової частини», і для пункту «точність» – піктограма «ціль». Зазначимо, що «бойове навантаження» означає те ж саме, що і «корисне навантаження» тощо, однак автори вирішили в цій інфографіці використати не усталену в попередніх прикладах піктограму, а іншу, менш зрозумілу для читачів.

Загалом наведені інфографіки можуть не потребувати супровідного тексту, оскільки вони є достатньо інформативними, а також містять у собі роз'яснення термінів, наприклад, в інфографіках на рис. 11 та 13 одразу пояснюються типи боєприпасів, що їх може нести безпілотної ліній, для чого вони потрібні. Лише інфографіка на рис. 9 може потребувати додаткового декодування, оскільки в ній наявно багато термінів, котрі не роз'яснюються, наприклад: «Радарна система AN/APY-8 Lynx II», «Пошукова радарна система Raytheon SeaVue Marine Search Radar». Позитивно відзначимо інфографіку на рис. 12, у котрій подібний термін («...системи спостереження HD40-LV та Raptor») одразу декодується за допомогою порівняльної таблиці.

Отже, інфографіки на рис. 9-13 є цілком вдалими за дизайном, вони інформативні й зрозуміло доносять закладену в них ідею. Мають невеликі недоліки з не завжди уніфікованими піктограмами та неоднорідним акцентуванням у заголовках, але загалом є корисними для читачів.

Інфографіка на рис. 14 відрізняється від інших не тільки темою й ідеєю, а й дизайном. Заголовок обрамлений як іранський прапор: зверху наявна фігурна полоса зеленого кольору, біле тло та така ж полоса червоного кольору. Червоним кольором у заголовку робиться акцент на власній назві дрона-камікадзе «Shahed-

136 / Герань-2». Навпроти заголовку розміщений уніфікований логотип видання. Підзаголовок відсутній.

Найбільше привертає увагу читачів – велике кольорове фото дрона у центрі. Після цього читач може звернути увагу на логотип компанії-виробника, що розміщений у лівому верхньому куті. Цей логотип іранської компанії яскраво-синього кольору, що виділяється на тлі білого кольору. Також контрастним візуальним елементом є чорна картосхема у лівому нижньому куті. За допомогою тонких стрілок та чисел, вона демонструє довжину та ширину дрона-камікадзе.

Під картосхемою розміщені дві прямокутні піктограми з прапорами Ірану та Росії, що мають підпис «На озброєнні». Навпроти них – інші піктограми, що повідомляють про характеристики безпілотної, котрі в попередніх інфографіках розташовувались у нижній рамці, яка в цьому прикладі відсутня. Також ці піктограми відрізняються за кольором – тут вони, підписи до них та текст із характеристиками чорного кольору, як і основний текст. Вони наведені у два ряди, на відміну від попередніх прикладів. Загалом піктограми не мають візуальною сили, адже зливаються з основним текстом і нічим не виокремлюються. На позначення пункту «на озброєнні» використовується уніфікована піктограма «вимкнути», для «наведення» – знак цілі, для пункту «заявлена дальність польоту» – піктограма, що більше схожа на силует ракети, а не дрона, з лінією у вигляді півкола під нею. Для пункту «швидкість» використовується така ж піктограма із силуетом ракети з трьома короткими рисками позаду неї. Пункт маси (ваги) безпілотної проілюстровано стереотипною піктограмою гирі. Для візуалізації ваги бойової частини обрано піктограму п'ятикутною фігури, як на інфографіках на рис. 8 та 13. Наступний пункт – «двигун» – доповнено піктограмою блискавки, котра раніше використовувалась на позначення потужності двигуна, тоді як у цьому прикладі – типу палива, на котрому він працює. Останній пункт повідомляє читачів про те, що дронів було виготовлено приблизно 400 одиниць, за допомогою піктограми у

вигляді трьох вертикальних силуетів ракет, що є не зовсім стереотипно та не зрозуміло.

Тексту на інфографіці не багато, усього чотири текстових блоки, котрі оформленні у вигляді прямокутників та мають графі, що ведуть до певних частин безпілотної, хоча не описують їх, тобто у цьому випадку порушується логічний зв'язок. Варто зазначити, що основний текст спрямований не на опис чи характеристики дрона-камікадзе, а повідомляє про «перше підтвержене бойове використання», «перше підтвержене бойове використання в Україні» тощо. Єдиний логічно пов'язаний граф веде від частини дрона (підкрилка) до візуального елемента – круглої фотографії уламку безпілотної, що був знайдений в Україні після збиття.

Інфографіка може не потребувати декодування, оскільки в ній не багато термінів, а ті, що використовуються, пояснюються одразу, наприклад: «Розроблений під тактику роїння (swarm) – удари кількома дронами по одній цілі».

Загалом інфографіка на рис. 14 є інформативною (завдяки блоку із характеристиками та піктограмами), композиційно вдалою, розкриває ідею – попередити населення України про небезпеку з боку Росії та Ірану за сумісництвом.

Рис. 15 Рис. 16

Інфографіки на рис. 15 та 16 є статичними за видом та інфографічними розповідями за підвидом, містять картосхеми. Вони об'єднані спільною темою –

розповідають про літаки іноземного виробництва, щодо передачі яких Україні тривають перемовини. Головна ідея інфографік – показати переваги літаків, чим вони корисні в обороні. Також порушено питання обороноздатності України, що є актуальним і важливим для українського суспільства.

Джерело фактів на інфографіці на рис. 15 є невідомим, оскільки на сайті компанії-виробника літаків наведена інформація відсутня. Факти для інфографіки на рис. 16 могли бути взяті з офіційного сайту, присвяченого літаку.

Щодо композиції, наведені інфографіки мають як спільні, так і відмінні особливості. Заголовок надрукований великими літерами білим та червоним кольорами на чорному тлі. Зауважимо, що в інфографіці, представленій на рис. 15, автори зробили акцент червоним кольором на моделі винищувача «F-16», тоді як на інфографіці на рис. 16 – саме на слові «винищувач», а його назву «Eurofighter Typhoon» надрукували білим. Можливо, так зробили через довгу назву літака, щоб не було занадто багато акцентного кольору, до того ж заголовок розтягнутий до логотипа видання, що також виконаний у червоному кольорі.

Інфографіки мають підзаголовки, надруковані «жирним» шрифтом, що більше за основний текст на 1-2 кегеля. В інфографіці на рис. 15 підзаголовок більш інформативний: він повідомляє про те, що США готові озброїти Україну цими винищувачами; а підзаголовок в прикладі на рис. 16 більш описовий, у ньому стисло розповідається про літак Eurofighter Typhoon: «Багатоцільовий винищувач четвертого покоління з можливістю ведення повітряного бою та ударів по наземних цілях».

Обидві інфографіки мають велике кольорове фото винищувачів по центру, що привертає увагу в першу чергу. Далі читач може звернути увагу на кольорові логотипи компаній-виробників та круглі піктограми із підписами назв країн, котрі виробляють наведені літаки. На інфографіці на рис. 15 цей візуальний елемент розміщено під зображенням винищувача, тобто майже в центрі, а в

прикладі на рис. 16 – у правому верхньому куті, до того ж у цьому випадку піктограм із прапорами країн п'ять, коли попередня інфографіка містила одну.

Обидва приклади містять картосхеми, що виконані в однаковому стилі – чорного кольору на білому тлі, – однак вони мають різну «візуальну силу», оскільки картосхема на інфографіці на рис. 15 меншого розміру, ніж на інфографіці на рис. 16. Картосхеми складаються із схематичного зображення винищувачів у ракурсах зверху і збоку, тонких ліній зі стрілками та числовими значеннями, що описують довжину та ширину літаків, а на інфографіці на рис. 16 – ще й висоту. Картосхема на прикладі на рис. 15 має ще силует людини, що стоїть біля винищувача, котрий, напевно, мав би візуалізувати розмір/висоту літака, однак ця деталь настільки невелика, що її важко роздивитись і декодувати.

Інфографіка на рис. 15 містить в собі також маркований список, що виокремлюється від основного тексту чорною рамкою. Заголовок списку надруковано великими білими літерами на чорному фоні. Список роз'яснює, які ракети можуть бути застосованими у винищувачів F-16, і містить «жирне» накреслення для видових назв, тоді як власні назви ракет надруковані звичайним шрифтом, наприклад: «**ракети повітря-повітря** IM-7, Sky Flash, Magic 2 тощо», – що є гарним рішенням, оскільки власні назви ракет скажуть читачам менше, ніж сфера їхньої діяльності. Інфографіка на рис. 16 не має маркованого списку, хоча в ній наявна інформація про ракети, що літак може нести.

Інфографіка на рис. 16 містить у собі більше тексту та інформації про літак, ніж рис. 15. Приклад на рис. 15 має лише три текстових блоки, що з'єднані з фотографією літака графами, а також два блоки без графів з додатковою інформацією, що не стосується безпосередньо частин винищувача. На деякій інформації автори зробили акцент за допомогою «жирного» накреслення шрифту, наприклад: «**9 точок підвіски**», «**Маса підвісних елементів – 7700 кг**» тощо, – так само і на інфографіці на рис. 16: «**Прицілювання та наведення за**

допомогою **нашоломного прицілу**», **«Голосове управління польотом...»** тощо.

У нижній частині обох інфографік розміщено темно-сіру рамку із зеленими піктограмами та білим текстом. Вони мають спільні та відмінні пункти. Спільними є, наприклад, пункт «на озброєнні», що, як і зазвичай, розташований на першому місці та має вигляд знаку «вимкнути»; пункт «бойовий радіус» проілюстровано піктограмою кола з точкою всередині; пункт «максимальна швидкість» візуалізовано за допомогою силуету літака з трьома короткими рисами позаду нього (звернемо увагу, що на інфографіці на рис. 15 швидкість зазначено в кілометрах за годину, а на інфографіці на рис. 16 – у Махах, що може бути не зовсім зрозуміло читачам); пункти «дальність польоту» зображено у вигляді силуету літака з напівколом під ним, а «практична стеля» – з прямими лініями зверху і знизу. Піктограми на інфографіках відрізняються тим, що у прикладі на рис. 15 присутній пункт «вартість літака» у вигляді знаку долара, а у прикладі на рис. 16 цей пункт відсутній, однак наявні пункти «вага» у вигляді стереотипного зображення гирі та «екіпаж» у вигляді двох схематичних людей.

Наведені інфографіки є інформативними й цілісними, вони можуть не потребувати декодування: терміни та власні назви одразу пояснюються, так що читачу зрозуміло, про що йдеться, наприклад: «Озброєний 27-мм гарматою Mauser...», «високоточні бомби типу Paveway IV...» тощо. Однак, автори, на нашу думку, помилково вказали швидкість літака на інфографіці на рис. 16 в Махах.

Отже, інфографіки на рис. 15 та 16 є гарним прикладом візуалізації інформації про воєнну техніку, адже детально розповідають про будову, ракетносії, характеристики тощо.

Рис. 17

Інфографіка на рис. 17 є статичною за видом та інфографічною розповіддю за підвидом. Темою є дослідження кількості озброєння, що потрібні Україні для деокупації захоплених Росією територій. Ідея інфографіки – продемонструвати, що для успішних контрнаступальних дій потрібна велика кількість техніки і темпи визволення, що їх очікують західні партнери,

напряму залежать від «темтів надання Заходом необхідної військової допомоги» [18].

Проблеми, порушенні в інфографіці, є важливими та значущими для суспільства та країни в цілому, адже питання деокупації територій, поставки озброєння є актуальними досі. Також не можна не відмітити взаємопов'язаність цих питань: чим більше буде поставлено різноманітної техніки, тим швидше й успішніше пройде визволення тимчасово окупованих територій.

В інфографіці використано факти з опитування військових експертів Олега Жданова, Михайла Жирохова та військово-політичного оглядача групи «Інформаційни супротив» Олександра Коваленка. Автори використали дані колишнього Головнокомандувача Збройних сил України генерала Валерія Залужного про потреби Сил оборони у техніці для успішного проведення деокупаційних операцій, порівняли їх із оцінками експертів та візуалізували середню або мінімальну кількість озброєння, необхідного для кожного напрямку. Інформація про джерело даних розміщена у правому нижньому куті інфографіки і надрукована дрібним текстом.

Інфографіка має лаконічний заголовок, надрукований великими літерами: «План-мінімум», де наявний акцент червоним кольором на слові «мінімум». Заголовок має темно-сірий фон, а напроти нього розміщено уніфікований логотип видання.

На фоні зображено карту України білого кольору з червоним на позначення окупованих територій, що додає інфографіці інформативності.

Наявний підзаголовок, надрукований шрифтом середнього розміру з «жирним» накресленням. Підзаголовок розшифровує називний заголовок інфографіки, так що стає зрозуміло, про що йтиметься далі. Є також й інші підзаголовки з назвами окупованих областей: вони надруковані такими ж шрифтом та накресленням, але великими літерами. Загалом, на нашу думку, на назвах областей автори зробили недостатній акцент, так що ці підписи «зливаються» з піктограмами.

У правому верхньому куті розміщена легенда, котра декодує використані піктограми. Чорного кольору піктограми зображують силуети техніки, вони є контрастними на білому фоні інфографіки і привертають увагу читачів. Підписи в легенді надруковані тонким шрифтом меншого кегелю, ніж підзаголовки, вони містять аббревіатури, що на інфографіці не розшифровуються: «БМП», «РСЗВ», «САУ».

Основна інформація представлена у вигляді гістограм яскраво-червоного кольору з числовими підписами за їхніми межами. Червоний колір найбільше привертає увагу читачів. Загалом наявно три групи гістограм з однаковим набором техніки: скільки потрібно танків, бойових машин піхоти, реактивних систем залпового вогню, самохідних артилерійських установок, мінометів для Луганської, Донецької областей та південно-східного напрямку (частини Запорізької, Миколаївської та Херсонської областей).

У нижній частині інфографіки є підзаголовок «Крим». У цьому розділі наявні дві раніше не використаних піктограми морських дронів та далекобійних ракет, але гістограми відсутні. Замість них – «жирним» накресленням написана аббревіатура «н/д», однак не надається розшифрування, тому можемо припустити, що це означає «невідомо, значення не є дійсним». Також на місці гістограм наявний текст дрібним шрифтом, що визволення півострова відбуватиметься

шляхом логістичної блокади. Цей розділ є таким, що найменше привертає увагу читачів.

Отже, наведена інфографіка може не потребувати декодування. Вона є інформативною, з кількома рівнями деталізації (це карта окупованих територій, піктограми, гістограми).

Рис. 18

Інфографіка на рис. 18 є статичною за видом та інфографічною розповіддю за підвидом (містить картосхеми). Темою цієї інфографіки є гелікоптер «Black Hawk» («Чорний яструб»), його характеристики. Ідея – продемонструвати, чим відомий цей гелікоптер, чому він вважається легендарним. Слід зазначити, що інформаційним приводом для цієї інфографіки стала не

передача їх Україні, а наявність «Чорного яструба» у Головного управління розвідки попри відсутність офіційної передачі цього гелікоптера від США чи інших країн. Тому це питання є актуальним, адже цей літальний апарат є ефективним при веденні бойових дій.

Джерелом фактів для інфографіки може бути сайт польської компанії-виробниці гелікоптера S-70i Black Hawk – «PZL Mielec».

Інфографіка має заголовок «Гелікоптер Black Hawk», набраний верхнім регістром у червоно-білому кольорах на чорному фоні рамки: загальна назва – акцентним червоним, а власна – білим. Напроти заголовку розміщений уже уніфікований логотип видання «NV».

Одразу під верхньою рамкою розміщений підзаголовок, що надрукований шрифтом більшого розміру, ніж основний текст, «жирним» накресленням. У підзаголовку повідомляється про те, що гелікоптер S-70i Black Hawk є ліцензійною польською версією американського «Чорного яструба» версії UH-60.

Також у верхній частині інфографіки, а саме у правому верхньому куті, розташований логотип компанії-виробниці, під яким – кругла піктограма з прапором Польщі та текст із назвою країни. Зазначимо, що логотип виконано у сіро-синьому кольорі, що на білому фоні майже не виділяється. Він досить малого розміру, так що дрібний текст у логотипі не читабельний.

Але найбільше увагу читача приверне велике кольорове фото гелікоптера у центрі інфографіки, далі – невелике кругле фото «Чорного яструба» під основним, що має граф, котрий веде до центральної фотографії, і супровідний текст, та картосхему.

Картосхема розташована у нижній частині інфографіки. Вона чорного кольору, контрастна відповідно до білого фону. Картосхема представлена у вигляді силуету гелікоптера збоку та спереду. Ці силуети містять тонкі лінії зі стрілками і числами на позначення висоти, довжини, ширини гелікоптера та діаметру розмаху гвинтів.

Інфографіка містить не багато текстових блоків – усього чотири, один із яких пояснює кругле фото під основним зображенням гелікоптера. У тексті не використовується термінологія або специфічна лексика, так що він є зрозумілим для читача без декодування. «Жирного» накреслення використовується небагато: **«Цілісна конструкція кабіни...»**, **«...бойову систему Battlehawk...»**, – так що він привертає увагу та дає чітко зрозуміти читачам, де найголовніша інформація. Це сприяє вибудуванню чіткої ієрархії інформації в тексті. Усі текстові блоки мають графи, вони лише частково пояснюють ті частини гелікоптера, яких стосуються.

У нижній частині інфографіки розміщена чорна рамка із піктограмами та підписами до них світло-зеленого кольору і текстом білого кольору. Усього 7 пунктів, котрі візуалізуються за допомогою досить стереотипних піктограм: «на озброєнні» у вигляді знаку «вимкнути», «вага» – зображення гирі, «максимальна злітна вага» у вигляді силуету гелікоптера збоку та гирею під ним, «двигун» –

знаку «блискавка», «екіпаж» – двох схематично зображених людей із кола та трикутника, «швидкість» – силуету гелікоптера з двома короткими лініями позаду нього, «дальність польоту» – силуету гелікоптера з півколом під ним.

Отже, інфографіка на рис. 18 є цілком вдалою, інформативною, насиченою, але не переобтяженою. Вона не потребує декодування, може бути використана окремо від супровідного тексту.

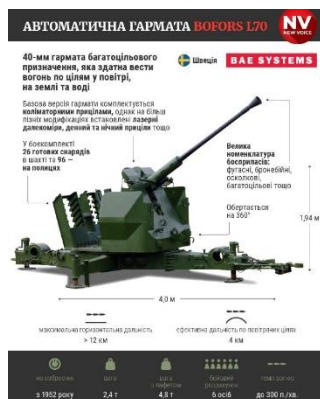

Рис. 19

Інфографіка на рис. 19 є статичною за видом та інфографічною розповіддю за підвидом. Темою цієї інфографіки є характеристики автоматичної гармати «Bofors L70». Ідея – продемонструвати ефективність наданої партнерами зброї. Питання, порушені в цій інфографіці, є важливими для суспільства, оскільки стосуються обороноздатності країни.

Джерело фактів для інфографіки – офіційний сайт компанії-виробниці «BAE Systems».

У верхній частині інфографіки, у чорній рамці розташований заголовок «Автоматична гармата Bofors L70», надрукований верхнім регістром. Загальна назва – білого кольору, а власна – червоного, на відміну від попереднього прикладу. Це не сприяє уніфікованості серії інфографік. Також червоний колір у тексті близько розташований до логотипу видання «NV», що виконаний також у червоному кольорі, так що акцент зміщується або взагалі зникає.

Наявний підзаголовок. Він коректно розташований: у верхньому лівому куті. Підзаголовок надрукований «жирним» накресленням шрифту, а його кегель більший на кілька пунктів за основний текст. У ньому повідомляється про калібр гармати та те, що вона «здатна вести вогонь по цілям у повітрі, на землі та воді».

Навпроти підзаголовку розташована кругла піктограма із прапором Швеції та текст із назвою цієї країни, а далі – логотип компанії-виробниці «BAE Systems» також червоного кольору, так що виокремлення власної назви гармати стає менш

ефективним, ніж якби червоного кольору на фактично одному місці було б менше.

У центрі інфографіки розміщено велике кольорове фото гармати, воно найбільше приверне увагу читачів. Інші візуальні елементи відсутні. Замість картосхеми гармати, автори розмістили тонкі стрілки та числа на позначення висоти і ширини зброї навколо основного фото, що є цікавим рішенням, котре раніше не траплялось.

Наявні також текстові блоки, що логічно пов'язані з частинами гармати, які вони описують. Кількість тексту є прийнятною (усього 4 текстових блоки), у ньому використовується небагато специфічної лексики, яка може не потребувати декодування для більшості читачів. Для виокремлення найважливішої інформації у тексті автори використовують «жирне» накреслення: **«...коліматорними прицілами, однак на більш пізніх модифікаціях встановлені лазерні далекоміри, денний та нічний приціли»**, **«...26 готових снарядів в шахті та 96 – на полицях»** та ін.

Наступним, на що зверне увагу читач, може бути спрощена схема пострілу, що розташована під основним фото. У ній візуалізується максимальна горизонтальна дальність пострілу за допомогою трьох патронів, що впорядковані один за одним, з прямою короткою лінією під ними та числовим значенням під підписом. Також – ефективна дальність по повітряних цілях у вигляді таких самих патронів із вигнутою у півколо лінією та числовим значенням під текстом-поясненням.

У нижній частині інфографіки розміщена стандартна рамка чорного кольору із піктограмами та текстом. У цьому прикладі піктограм менше, ніж на попередньому. Усього їх 5: пункт «на озброєнні» візуалізовано за допомогою знаку «вимкнути», пункти «вага» та «вага з лафетом» – однакових зображень гирі, «бойовий розрахунок» – у вигляді кола та трикутника схематично

зображених шістьох людей, що відповідає текстовому поясненню, «темп вогню» – трьох патронів, впорядкованих один за одним.

Отже, інфографіка на рис. 19 має декілька візуальних огріхів, але в цілому вона є інформативною, зрозумілою, може бути використаною без супровідного тексту.

Рис. 20

Інфографіка на рис. 20 є статичною за видом та інфографічною розповіддю за підвидом (містить картосхеми). У ній розповідається про броневантажівку «Husky TSV», його характеристики, що є темою інфографіки. Ідея – показати переваги зброї, котру Україні передають країни-союзниці. У цій інфографіці порушено значущі для суспільства питання, зокрема

обороздатності та захисту піхоти.

Джерела фактів, використаних в інфографіці, є невідомими. На сайті компанії-виробниці «Navistar» наявна лише обмежена інформація про це броневантажівку.

У наведеній інфографіці інформація розміщена за допомогою контрасту за розміром, а виокремлення важливих деталей відбувається завдяки контрастним кольорам. Червоно-білий заголовок розміщений у чорній рамці у верхній частині інфографіки: «Броневантажівка Husky TSV». Він надрукований верхнім регістром, перше слово виділене червоним кольором, а назва автомобіля – білим. У правому верхньому куті, як і завжди, знаходиться логотип видання «NV».

Під рамкою розташований підзаголовок, що надрукований більшим за розміром шрифтом, ніж основний текст, та містить «жирне» накреслення. У ньому повідомляється, що броневантажівка Husky TSV – це «модифікована до рівня машини тактичної підтримки (TSV) військова вантажівка International MXT-MV». Можливо, авторам слід було зробити підзаголовок більш захоплюючим та таким, що привертає увагу, ніж використовувати у ньому іноземну лексику. Для

читачів інформація про військову вантажівку, що була модифікована, може бути незрозумілою, адже вони про цю вантажівку, вірогідно, нічого не знають. Тому підзаголовок повідомляє недостатньо широку та цікаву інформацію та не виконує власну функцію із зацікавлення аудиторії.

На рівні із підзаголовком, у правому верхньому куті інфографіки, розміщений логотип чорного кольору компанії-виробниці бронев автомобіля та кругла піктограма із прапором США та підписом із назвою країни під ним.

У центрі – велике кольорове фото бронев авто, що найбільше приверне увагу читачів. Потім аудиторія може переглянути контрастну на білому фоні картосхему чорного кольору, що розташована під основним фото. На картосхемі зображені силуети бронев автомобіля збоку та спереду та навколо них наявні тонкі стрілки із числовими підписами на позначення довжини, ширини та висоти авто.

Далі вже читач може перейти до прочитання текстових блоків, що візуально зредатовані у прямокутники для зручного прочитання. Текстових блоків усього чотири, вони логічно пов'язані графами із частинами бронев авто, що вони їх пояснюють. Лише в одному із текстів наявне «жирне» накреслення, що акцентує на назвах кулеметів: «Турель з кулеметами **FN Minimi, FN MAG, M2 Browning** (...) або 40-мм гранатомет **HK GMG**».

Нижня частина інфографіки оформлена у вигляді чорної рамки із світло-зеленими піктограмами, текстовими та числовими значеннями білого кольору. Усього таких пунктів 5: «на озброєнні» у вигляді знаку «вимкнути», «екіпаж» – схематично зображених людей у кількості 6, «двигун» – знаку блискавки на позначення потужності, «швидкість» – силуету збоку бронев автомобіля з двома короткими рисками позаду нього, «запас ходу» – такого силуету авто з прямою лінією під ним на позначення дороги.

Отже, інфографіка на рис. 20 є інформативною, має вдалу ієрархію інформації, у ній використано різні прийоми контрасту та візуального редагування. Однак вона має певні недоліки: не цілком зрозумілий підзаголовок,

сірим – «нейтральних» країн (усі інші країни Європи та Азії), білим позначено Україну, окуповані українські території заштриховано червоним.

У верхньому правому куті розміщено підзаголовок, у якому повідомляється про те, яку саме зброю Іран постачає Росії, та джерело інформації. Він надрукований крупним шрифтом білого кольору на фоні червоного. Під ним знаходиться легенда. Вона має заголовок чорного кольору «жирного» накреслення на червоному тлі. Легенда нічим не обрамлена та не має власного фону, і її текст накладається на червоно-сірий фон, через що його не зовсім зручно читати. Легенда пояснює лінії, які на карті позначають маршрути поставок іранського озброєння: пряма біла лінія означає передачу зброї літаками «Iran Air», «Mashan Air» та інші, пунктирна біла лінія – заплановані авіамаршрути, пряма синя лінія – це морські маршрути. Текст легенди надруковано невеликим шрифтом звичайного накреслення. Під ним дрібним шрифтом світло-сірого кольору розташований текст, котрий повідомляє джерело інформації: «Дані: Центр Національного Супротиву, ГУР МО».

Також на інфографіці наявні два текстових блоки у чорних прямокутниках для більш зручного прочитання. Один – у верхньому лівому куті та має граф, що веде до міста Мінськ на карті. У ньому повідомляється про те, що в цьому місті Росія планує розгорнути вузлову збірку іранських безпілотників. Другий текстовий блок – у нижньому правому куті – із графом, проведеним до Душанбе, повідомляє, що в Таджикистані з 2022 року працює завод із виготовлення дронів-камікадзе. Текст у чорних прямокутниках – білого кольору, що є вдалим контрастом і приверне увагу читачів, але графи занадто тонкі, так що їх складно помітити серед ліній кордонів країн.

Карта має також інші позначки, що не були вказані в легенді, але вони зрозумілі без декодування: чорні круги із білим контуром на позначення столиць країн (окрім України) та міст Севастополь, Махачкалі, Астрахані, Бандар-Анзали, куди надходять поставки зброї морем. Москва та Тегеран позначені

більшими кругами, ніж усі інші міста, що є вдалим контрастним елементом за розміром.

Назви країн та міст надруковано білим кольором на червоному та сірому фонах. Зазначимо, що у прикладі використовується забагато шрифтів, накреслень та розмірів: назви країн надруковано верхнім регістром тонкого шрифту середнього кегелю, Москва та Тегеран – «жирним» накресленням іншого шрифту майже такого кегелю, як і країни; столиці інших країн та портові міста – звичайним накресленням та регістром тонкого шрифту середнього кегелю, так що їх від назв країн при швидкому прочитанні складно відрізнити.

Отже, інфографіка на рис. 21 – інформативна, яскрава, привертає увагу читачів, може не потребувати супровідного тексту та використовуватись окремо від пояснення. Однак вона має кілька невдалих дизайнерських рішень: не виокремлення легенди рамкою або прямокутником, що міг бути для неї фоном, використання багатьох шрифтів та накреслень у тексті.

Рис. 22 Рис. 23

Інфографіки на рис. 22 та 23 є статичними за видом та інфографічними розповідями за підвидом (містять картосхеми). Ці інфографіки розповідають про танки, що їх обіцяють передати Україні західні партнери, зокрема передача танків «Leclerc» від Франції ще на розгляді, а американські «Abrams» були вже погоджені для передачі. Головна ідея інфографік – показати переваги танків, чим вони будуть корисні в обороні та контрнаступах. Питання, порушені в

інфографіках, є значущими для українського суспільства, адже стосуються обороноздатності та наступального потенціалу країни.

Джерелом фактів для інфографіки на рис. 22 може бути офіційний сайт виробника танків, а в прикладі на рис. 23 джерело є невідомим: на офіційному сайті компанії-виробниці відсутній детальний опис цієї зброї.

Композиції цих інфографік мають багато спільних рис, фактично вони є ідентичними. Заголовки, надруковані верхнім регістром та розміщені на чорному фоні, мають різне акцентування червоним кольором: на інфографіці на рис. 22 виділена назва танку «Leclerc», тоді як у прикладі на рис. 23 – слово «танк», а власна назва «M1 Abrams» написана білим кольором. Навпроти заголовків розміщений однаковий логотип видання «NV».

Підзаголовки на інфографіках відсутні, що зумовлено великою кількістю тексту в композиції. Однак, на нашу думку, авторам не завадило б вказати статус передачі зброї, адже він у них різний, від чого може змінитись сприйняття інфографіки: у першому випадку слід розглядати танк як такий, що Україна може гіпотетично отримати, а в другому – як той, з чим Сили оборони насправді будуть іти у бій.

На обидвох інфографіках у центрі розміщені великі кольорові фото танків, що найбільше привернуть увагу читачів. Далі можна звернути увагу на картосхеми, які виконані у чорному кольорі, що є контрастним до білого фону, та однаково на двох прикладах розміщені під центральним фото у правому нижньому куті. Хоча розміщення не є таким, що сильно привертало б увагу читача, але у цих випадках картосхеми досить великі за розміром, та інші яскраві візуальні елементи відсутні, тому читачі звернуть увагу на картосхеми, перш ніж читати текст.

Картосхеми зображують танки у вигляді збоку та спереду та мають тонкі стрілки із числовими підписами на позначення довжини, ширини та висоти бойової машини.

Також в однакових місцях, у верхньому правому куті, на представлених інфографіках розміщені логотипи компаній-виробників та круглі піктограми з прапорами країн і підписами до них. Ці візуальні елементи є невеликими за розміром та обрамлені основним текстом, що робить їх такими, що не надто привертають увагу.

Інфографіки містять у собі однакову кількість тексту: по 7 текстових блоків, що робить їх інформативними, але, на нашу думку, перенасиченими. Також відсутні марковані списки, що могли б урізноманітнити текстову частину та зробити її більш зручною і цікавою для прочитання.

Усі текстові блоки мають графи, що створюють логічний та візуальний зв'язки із частинами танка, які текст описує. Наявно багато «жирного» накреслення, тобто інформації, на якій автори зробили акцент і виділили як головну: «...гармата **CN 120-26** з боєкомплектом...», «Спарений **12,7-мм кулемет** та знімний **7,62 кулемет**», «**Вісім перископів...**» тощо (рис. 22); «Кулемет **M2HB...**», «**Дві шестиствольні пускові установки...**», «**Газова система гасіння пожежі...**» та інші (рис. 23).

Можемо зазначити, що деякий текст є, на нашу думку, зайвим. Наприклад, на інфографіці на рис. 23 в одному з текстових блоків зазначено, що у версії «M1 Abrams» наявна нарізна 105-мм гармата з боєкомплектом у 55 снарядів, а в більш сучасних версіях танка гладкоствольна 120-мм гармата із 40 снарядами». Авторам слід більш чітко розуміти тему інфографіки, що вони створюють: йдеться про танки, які Україна має отримати, а саме версію M1, тому інформація про більш нові серії «Abrams» може не нести для цільової аудиторії цінності. До того ж редагування тексту та видалення зайвої інформації допомогло б зменшити переобтяження ними інфографіки.

На інфографіках наявна стандартна темно-сіра рамка із піктограмами зеленого кольору та білим текстом-підписом до них, у якій коротко повідомляється про основні характеристики зброї. Представлені інфографіки

мають ідентичні пункти: «на озброєнні» у вигляду знаку «вимкнути»; «екіпаж» – схематично змальованих за допомогою кола та трикутника людей (тільки їх кількість змінюється в залежності від зазначених характеристик: для рис. 22 – це три особи, а для рис. 23 – чотири); «вага» – піктограми гирі; «дизельний двигун» або «газотурбінний двигун» (у прикладах рис. 22 та 23 відповідно) – знаку блискавки; «швидкість» – силуету танку збоку з двома рисками позаду нього; «запас ходу» – такого ж силуету з прямою лінією під ним; «вартість» – піктограми долара. Зазначимо, що на інфографіці на рис. 23 у нижній рамці наявні варіативні значення із приміткою (у вигляді зірочки), а розшифрування примітки знаходиться над рамкою, на основній частині інфографіки, що може бути не зовсім зручно для читача, однак, імовірно, у нижній частині було замало місця для розміщення там тексту примітки.

Отже, наведені інфографіки є інформативними, візуально схоже і вдало скомпоновані, однак мають багато тексту (а у прикладі на рис. 23 навіть зайвого), не мають підзаголовків, що пояснювали, наприклад, чи отримає Україна ці танки. Інфографіки можуть не потребувати декодування та супровідного тексту, адже терміни та власні назви майже завжди одразу пояснюються: «Модульна конструкція навісної броні для зручного ремонту», «Гранатометна установка Galix 13 з димовими зарядами...» (рис. 22), «Багатошарова протиснарядна композитна броня зі сталі, кераміки та кевлару... Можна встановити навісний комплект захисту TUSK», «Дві шестиствольні пускові установки димових гранат для маскуванню» (рис. 23).

Рис. 25

Інфографіка на рис. 25 є статичною за видом та гістограмою за підвидом. Темою інфографіки є кількість танків, що їх будуть або планують передавати Україні західні партнери. Ідея – продемонструвати, що в перспективі в Україні з’явиться «можливість формування щонайменше трьох танкових бригад. І це досить серйозна, потужна сила...» [19]. Можливо, також ідеєю є показати, що від багатьох європейських країн не

надійшло підтвердження передачі танків, а тому суспільству, зокрема українцям за кордоном, слід спонукати партнерів до рішучих дій та передачі озброєння.

Питання, порушені в інфографіці, є важливими для суспільства, оскільки стосуються обороноздатності, контрнаступального потенціалу України, міжнародних перемовин.

Джерело використаних в інфографіці фактів не вказано, але, на нашу думку, тут зібрана остання на той момент інформація зі ЗМІ про перемовини та ухвалені рішення щодо передачі важкої техніки.

Дизайн інфографіки яскравий та зрозумілий, не переобтяжений. Ієрархія інформації вибудовується насамперед завдяки використанню кольорів, що мають закодований в них сенс.

Інфографіка має заголовок «Західні танки для ЗСУ», надрукований верхнім регістром білим та червоним кольорами на чорному фоні. Акцентування червоним кольором є на словах «для ЗСУ», що вказує на суспільну важливість порушеного в інфографіці питання. Навпроти заголовку розміщено червоний логотип видання «NV» на позначення авторства інфографіки.

Основна частина інфографіки має біле тло. Наявні чотири фото різних танків, що розташовані у формі віддзеркаленої літери «Г». Кожен танк має підпис, надрукований крупним шрифтом білого кольору на зеленому тлі. Під першим

фото танка «Leopard 2» розміщена легенда, яка повідомляє про значення кольорів, використаних для гістограм: чорний круг означає «офіційно підтвержені», сірий – «тривають переговори». Легенда не має обрамлення, та її розташування не сприяє швидкому розумінню інфографіки, адже вона відокремлює гістограми, що стосуються танка «Leopard 2» від його фото, що може заплутати читача. Таке розташування не є логічним та перешкоджає легкому декодуванню інфографіки.

На явні круглі піктограми з прапорами країн, що планують передачу танків або точно її підтвердили. До піктограм є підписи з назвами цих країн. Підписи надруковані чорним шрифтом середнього розміру, їх зручно читати.

Під фотографіями танків «M1 Abrams», «AMX-56 Leclerc», «Challenger 2» розміщено по одній піктограмі країн – США, Франції та Великої Британії відповідно. Навпроти піктограм розташовано чорні круги у тій кількості, скільки танків буде передано; числове значення знаходиться справа від гістограм і за розміром воно здається більшим за текст. Лише для Франції замість гістограм використано текстовий підпис «кількість невідома» сірого кольору.

Під фотографією танку «Leopard 2» розміщено 9 різних гістограм на позначення всіх країн, що підтвердили передачу або планують її. Спочатку йдуть 3 країни, що підтвердили, у порядку спадання, а далі, з якими тривають перемовини, у довільному порядку. У такому випадку доцільно було б використати контраст за розміром і розмістити сірі круги у порядку спадання, щоб продемонструвати, з якою саме країною треба активніше вести перемовини.

Під останньою піктограмою Данії розташований текст дрібним шрифтом світло-сірого кольору «Дані станом на 27 січня», так що він не привертає уваги читачів.

Отже, інфографіка є інформативною, яскравою. Вона може не потребувати декодування або супровідного тексту, але для цього треба уважніше її читати,

адже легенда, що відокремила гістограми від фото, до якого вони належали, порушила логічний зв'язок.

Рис. 26

Інфографіка на рис. 26 є статичною за видом та інфографічною розповіддю за підвидом, містить картосхеми. Темою є бойова машина піхоти «CV90», що їх буде передавати Україні Швеція. Ідея – продемонструвати переваги та технічні характеристики БМП. В інфографіці порушено важливе питання захисту піхоти, її пересування та в цілому обороноздатності країни, західної допомоги.

Джерелом фактів, використаних в інфографіці, імовірно є сайт виробника «BAE Systems».

Інфографіка має лаконічний дизайн, не переобтяжений текстом. Ієрархія інформації вибудована за допомогою контрасту за розміром та кольору. Лаконічний заголовок «БМП CV90» розміщений у чорній рамці у верхній частині інфографіки. Він надрукований верхнім регістром шрифту білого та червоного кольору. Акцент червоним кольором зроблений на власній назві бойової машини піхоти. Навпроти заголовку, як завжди, наявний логотип видання «NV».

Одразу під рамкою із заголовком розміщений короткий підзаголовок, який повідомляє, що ця лінійка БМП має 15 різних модифікацій. Шрифт підзаголовку має «жирне» накреслення та розмір не на багато більший за основний текст, так що не можна сказати, чи прочитають його після заголовку.

Більш таким, що привертає увагу, ніж підзаголовок, є яскраво-червоний логотип компанії-виробниці «BAE Systems», а зліва від нього – невелика кругла піктограма з прапором Швеції та підписом до неї з назвою країни.

У центрі інфографіки розміщено велике кольорове фото БМП, що буде центром уваги читача. Під ним – картосхема бойової машини піхоти. Картосхема знаходиться у лівій нижній частині інфографіки і є досить контрастною, адже

виконана у чорному кольорі на білому фоні. Картосхема демонструє силует БМП збоку та спереду, містить у собі тонкі стрілки із числовими значеннями, що вказують висоту, довжину та ширину бойової машини.

Інші візуальні елементи відсутні, тому після перегляду картосхеми читач, імовірно, перейде до прочитання тексту. Тексту, як ми вже зазначили, не багато, усього 4 текстових блоків. Вони візуально відредаговані за принципом прямокутника, так що їх зручно читати. Наявні тонкі графи, що логічно пов'язують текст із тими частинами БМП, що він їх описує. У тексті мало використовується «жирне» накреслення для виокремлення головної інформації. У цьому прикладі воно виділяє тільки власні назви, а не числові значення, що, можливо, є важливішими за назви гармат: «...автоматична гармата **Bofors L70**, 35-мм автоматична гармата **Bushmaster II** або 35-мм – **Bushmaster III**», «Система управління вогнем **UTAAS...**».

У нижній частині інфографіки розміщена темно-сіра рамка, що має найменшу візуальну силу. За допомогою світло-зелених піктограм візуалізовано характеристики БМП, а текст до них надруковано білим кольором невеликого за розміром шрифту. Пункт «на озброєнні» зображений у вигляді знаку «вимкнути»; «екіпаж» – схематично змальованих за допомогою круга та трикутника людей у кількості 11; «вага» – знаку гирі; «двигун» – знаку блискавки на позначення потужності двигуна в кінських силах; «швидкість» – силуету БМП збоку з двома рисками позаду нього; «запас ходу» – силуету БМП з прямою лінією під ним. Дві характеристики мають примітку (зірочку), розшифрування якої знаходиться над нижньою рамкою, поряд із основним текстом, так що читачу може бути складно її виокремити.

Отже, інфографіка є в цілому вдалою за дизайном. Вона є гарним прикладом візуалізації воєнної техніки. Її перевагою є лаконічний текст, так що вона може не потребувати декодування.

Рис. 27

Інфографіка на рис. 27 є статичною за видом та картосхемою за підвидом. Тема – механізм дії ЗРК «Patriot». Ідея – продемонструвати ефективність цього засобу ППО і те, що він є необхідним для України.

Питання, порушені в інфографіці, є важливим для суспільства, адже йдеться про захист цивільного населення від російських ракетних атак.

Джерело використаних фактів розміщено на інфографіці – це сайт виробника ЗРК «Patriot» «Raytheon Company».

Дизайн інфографіки лаконічний, він містить у собі лише сірий, чорний та червоні кольори. Ієрархія інформації вибудована завдяки контрасту за кольором та розміром.

Заголовок та підзаголовок відсутні, що, беззаперечно, є недоліком інфографіки. Основне зображення поділено на дві частини: текстову та візуальну. Вони відокремлені кольором: текстова має світло-сірий фон, а візуальна – білий. На їхньому перетині розташовані три силуети світло-сірого кольору з частинами ЗРК «Patriot», що поєднані між собою яскраво-червоними стрілками.

Текст надрукований крупним читабельним шрифтом, є підзаголовки-назви до кожної із частин ЗРК, що виділені «жирним» накресленням. Над першою стрілкою розташовано текст, надрукований курсивом такого ж розміру, як і основний текст, котрий повідомляє про те, що від радару ЗРК до станції управління надходить «Мікрохвильовий сигнал».

У верхній частині інфографіки розміщено червоний круг з піктограмами ракет, що найбільше привертає увагу читачів. Він символізує момент зіткнення ворожої ракети та ракет Patriot у небі. Від ракети Patriot іде пунктирна лінія до пускової установки ЗРК.

У нижній частині інфографіки відокремлений від текстової частини темно-сірою лінією розташований текстовий рядок із джерелом даних та малого розміру логотип видання «BBC» у правому нижньому куті. Ця частина має найменшу візуальну силу.

Отже, інфографіка №27 має декілька недоліків: відсутність заголовку та підзаголовку, що унеможливорює її використання без супровідного тексту. Все ж інфографіка лаконічна, її легко декодувати, вона зрозуміло пояснює принцип роботи ЗРК «Patriot».

Рис. 28 Рис. 29 Рис. 30

Приклади, представлені на рис. 28-30, є статичними візуалізацією даних. Вони не містять елементів, котрі могли б віднести їх до якогось підвиду інфографіки (наприклад, гістограм, картосхем). Візуалізації об'єднані спільною темою – це танки, що їх отримала Україна. Темою прикладу на рис. 28 є танк «Challenger 2», на рис. 29 – «Leopard 2», на рис. 30 – «M1 Abrams», що їх передали Україні Велика Британія, Німеччина та США (відповідно). Ідеєю є продемонструвати переваги цих танків.

Питання, порушені у візуалізаціях, є важливими для українського суспільства, адже йдеться про обороноздатність країни та захист піхоти.

Джерела використаних фактів вказані на зображенні: «BBC research, Getty Images». Тобто видання посилається саме на себе у використаних фактах, а Getty Images – це джерело використаної фотографії.

Візуалізації лаконічна, так що складна ієрархія інформації тут не потрібна. Наявні заголовки: «Challenger 2 tank», «Leopard 2 A4 tank», «M1 Abrams», надруковані звичайним регістром шрифту середнього розміру чорного кольору, тобто акцентів у заголовків немає. Напроти заголовків розміщено прямокутні піктограми з прапорами країн-походження цих танків та підписами червоного кольору «жирного» накреслення. Рамка із заголовком відокремлена від основної частини червоною лінією.

Підзаголовки до візуалізацій відсутні, але наявні підзаголовки до пунктів «Озброєння», «Екіпаж», «Функції», надруковані «жирним» накресленням шрифту крупного читабельного розміру. Основний текст є такого ж шрифту та розміру, як і підзаголовки до нього.

У верхній частині візуалізації, навпроти пункту «озброєння» розташовані піктограми танка – його силует у вигляді збоку, зокрема на прикладах на рис. 28 та 29 ці піктограми ідентичні, а на рис. 30 – відрізняється. Пункт «екіпаж» візуалізовано за допомогою чотирьох силуетів солдат (вони не є схематичними, на відміну від інфографік «NV»).

Під текстом розташовані фото. У нижній частині візуалізацій наявні текстові блоки, відокремлені від фото білим фоном, із джерелами, що надруковані дрібним шрифтом світло-сірого кольору, та логотип видання «BBC» у правому нижньому куті.

Отже, візуалізації на рис. 28-30 не можуть вважатись інфографіками, адже в них відсутня схематично зображена, закодована інформація. Із візуальних елементів, що можуть бути використаними для інфографіки, наявні тільки чотири піктограми солдат та піктограма танка.

Рис. 31

Візуалізація на рис. 31 є статичною та не містить елементів, що могли б визначити її підвид як інфографіки. Тема – розповісти про іноземне озброєння, яке використовується на полі бою Україною. Ідея – продемонструвати

різноманіття зброї, яку отримала Україна за весь час повномасштабної війни.

Порушені на візуалізації питання є актуальними для суспільства та країни в цілому, адже стосуються обороноздатності України та масштабу допомоги від союзних держав.

Джерела використаних фактів є невідомими.

На цій візуалізації наявний контраст за розміром між текстом та візуальною частиною. Дизайн є досить лаконічним. Заголовок або єдиний підзаголовок відсутні. Наявні лише підзаголовки до видів озброєння: «Важка артилерія», «ПТРК, гранатомети і міномети», «БТР, БМП, Танки». Вони надруковані крупним шрифтом чорного кольору з «жирним накресленням». На фоні – карта України білого кольору, поверх якої є «заливка» напівпрозорого білого кольору, так що карту складно розгледіти.

Нижче підзаголовків розміщені маленького розміру фото зброї, над кожним з яких розташовані круглі піктограми з прапорами країн без текстових підписів. Під кожним фото є назва зброї, текст якої надруковано шрифтом невеликого розміру чорного кольору з «жирним» накресленням.

Отже, приклад на рис. 31 не може вважатись інфографікою через відсутність закодованої числової інформації. Якби автори вказали, наприклад, кількість зброї за допомогою гістограм, тоді ця візуалізація вважалась би інфографікою. Недоліком візуалізації є відсутність заголовку, що унеможлиблює використання її без супровідного тексту-пояснення. Однак її легко декодувати завдяки піктограмам із прапорами країн та підписами до фотографій зброї.

Рис. 32

Інфографіка на рис. 32 є статичною за видом та картосхемою за підвидом. Темою є Запорізька атомна електростанція в Енергодарі, що знаходиться під окупацією Росії. Ідея – продемонструвати ядерну небезпеку, що її створює Росія.

Питання, порушені на інфографіці, є важливими не тільки для України, а й для світу в цілому, адже через Росію може статись ядерна катастрофа, тому

суспільству слід бути обізнаним щодо ЗАЕС та бути готовим у разі екстреної ситуації.

Джерелами використаних на інфографіці фактів є Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Запорізька АЕС. Джерело фото – супутникове фото з «Google Earth». Про це зазначено на інфографіці.

Ієрархія інформації вибудована завдяки контрасту за розміром: спочатку читач роздивиться усі великі візуальні елементи, потім – менші, а найменш важливі елементи з найменшою візуальною силою – останніми.

На інфографіці наявний заголовок «Запорізька АЕС», що надрукований звичайним регістром шрифтом середнього розміру із «жирним» накресленням чорного кольору. Також є підзаголовок «Найбільша АЕС у Європі» без «жирного» накреслення шрифту меншого кегеля. На нашу думку, підзаголовок доцільніше було б зробити більш інформативним, наприклад, зазначити, що ЗАЕС в окупації і неналежна її експлуатація може призвести до пожежі з радіоактивними викидами. Цей текстовий блок розміщено у білій рамці.

Центральним є супутникове фото ЗАЕС. На ньому розміщені кружечки з цифрами, розшифрування яких знаходиться в легенді, що у нижній частині фотознімка, у напівпрозорій білій рамці. Текст в ній надруковано шрифтом чорного кольору, середнього читабельного розміру. «Жирні» накреслення в ній

відсутні, хоча можна було зробити акцент на пунктах з реакторами та складом радіоактивних відходів, щоб привернути увагу читачів.

У лівому нижньому куті фото розташована карта України у прямокутній рамці. На фото Крим обведено фіолетовою лінією, що пояснюється в легенді як «Росія анексувала Крим у 2014 році». На карті з місця, де знаходиться Енергодар, відходить точка з графом до фото. Назва міста не вказана, що є, на нашу думку, недоліком. Підпис до точки був би доречним та зробив би карту більш інформативною.

У правому верхньому куті розміщений круг із картою Землі білого та синього кольорів, де видно Африку та європейську частину Євразії. На цій карті чорним прямокутником відмічено розташування Запорізької АЕС.

Внизу інфографіки наявний текстовий блок з джерелами та логотипом «BBC» у правому нижньому куті. Ця частина має найменшу візуальну силу.

Отже, інфографіка гарно візуалізує структуру Запорізької АЕС, але їй не вистачає інформативності (наприклад, розширити підзаголовок) та акцентування на важливих деталях (наприклад, на ядерних реакторах). Цю інфографіку легко декодувати, вона може не потребувати супровідного тексту і використовуватись як ілюстративне зображення у будь-якому матеріалі про ЗАЕС.

Рис. 33

Приклад на рис. 33 є статичною візуалізацією даних. Він не містить елементів, що могли б віднести його до підвиду інфографіки. Тема візуалізації – характеристики безпілотника «Shahed-136». Ідея – продемонструвати небезпечність застосованої проти України зброї. порушено важливе питання безпеки цивільного населення.

Джерело використаних фактів вказано на візуалізації – це військовий портал «Defence Express». Джерело фотографії також вказано – «Getty Images».

Візуалізація має лаконічний дизайн, без явної ієрархії інформації. Наявний заголовок «Безпілотник Shahed-136», надрукований звичайним регістром шрифту середнього розміру із «жирним» накресленням чорного кольору. Заголовок розташований у білій рамці. Від основної частини візуалізації його відокремлено червоною лінією.

Підзаголовок відсутній. Центральною фігурою візуалізації є середнього розміру фото безпілотника, над яким розташовано основний текст із характеристиками. Пункти або назви характеристик мають жирне накреслення, а текст до них надрукований звичайним шрифтом того ж розміру, що і підзаголовки до нього.

Інші візуальні елементи відсутні. Відсутні також піктограми з прапором країни походження зброї.

Найменшу візуальну силу має текстовий блок унизу візуалізації з джерелами та логотип видання «ВВС» чорного кольору у нижньому правому куті.

Отже, візуалізація на рис. 33 є досить лаконічною за дизайном. На ній відсутні будь-які символи, що в них може бути закодована інформація.

Рис. 34

Приклад на рис. 34 є статичною візуалізацією даних без підвиду, оскільки на ньому відсутні такі елементи, що дозволили б його визначити. Тема візуалізації – українські морські дрони. Ідея – продемонструвати, як вони виглядають та з чого складаються.

У візуалізації порушено питання української обороноздатності та можливості атакувати російський флот у Чорному морі.

Джерело, вказане на візуалізації, є російським пропагандистським телеграм-каналом, тому, імовірно, воно стосується лише походження фото, адже в матеріалі вказано: «З початку війни було зафіксовано кілька морських безпілотників, у тому числі один із яких, за повідомленнями, викинуло на берег

окупованого Росією Криму». На нашу думку, з російського телеграм-каналу було взято саме фото, а джерело інформації про складові частини безпілотної є невідомим.

Візуалізація є дуже лаконічною, ієрархія інформації на ній відсутня. Наявний заголовок «Ukraine`s drone boats» («Українські безпілотні човни» – пер. наш), надрукований звичайним регістром шрифту великого розміру з «жирним» накресленням чорного кольору на білому фоні. Підзаголовок відсутній.

Під білою рамкою заголовку розміщено фото безпілотної на березі. Довкола нього розташовані текстові підписи чорного кольору у білих прямокутних рамках: «Cameras», «Detonator», «Explosives» («Камери», «Детонатор», «Вибухівка» відповідно – пер. наш). Підписи мають тонкі графі білого кольору, що логічно пов'язують текст із частинами дрона, що вони їх описують.

Під фото наявний текстовий блок із найменшою візуальною силою. У ньому шрифтом чорного кольору на білому фоні вказано джерело фотографії, а також розміщено логотип «BBC» у правому нижньому куті.

Отже, візуалізація на рис. 34 має лаконічний дизайн та обмежену інформативність. Цікавим елементом є те, що було використано реальне фото, однак на цьому її переваги закінчуються.

2.3. Сприйняття інфографіки на воєнну тематику (за результатами опитування студентів)

Щоб з'ясувати читацький досвід людей при перегляді інфографік на воєнну тематику, нами було проведено опитування серед студентів, у якому взяло участь 86 осіб. Опитування мало на меті дослідити, які елементи інфографіки найбільше привертають увагу, чи є інфографіки про військову техніку суспільно корисними та візуально привабливими, наскільки стереотипними та зрозумілими є використані виданням «New voice» піктограми на інфографіках.

Так, на прикладі інфографіки на рис. 2 ми визначили, що на фото в центрі найчастіше звертають увагу у першу чергу (84%), на заголовок – частіше у другу (40%), на підзаголовок – у третю (36%), на картосхему – частіше у другу (32%, причому менше, ніж на заголовок), на текст – однаково у другу та п’яту чергу (по 24%), на нижню рамку – в останню чергу (40%).

На питання про те, чи вважають респонденти інфографіку з військовою технікою суспільно корисною, більшість відповіла «Так» (42%), частині було важко визначитись (26%), ще 17% вважають, що такі інфографіки не є суспільно корисними, а 15% не звертають на це уваги.

У роботі ми вказали, що така кількість тексту, як на інфографіці на рис. 4, може переобтяжувати інфографіку. Натомість більшість респондентів відповіла, що кількість тексту (від 7 текстових блоків) для них є прийнятною (79%), а тих, хто вважає, що це ускладнює зображення, виявилось 21%.

Рис. 35

Порівнюючи інфографіки на ідентичну тему з онлайн-видань «New voice» та «BBC» (рис. 35), більшість читачів визнали інфографіку «NV» кращою (64%) за візуалізацію «BBC».

Візуалізація даних є привабливішою за звичайний текст (рис. 36). 94% опитаних скоріше б звернули увагу на інфографіку про військову техніку, ніж на її текстовий опис.

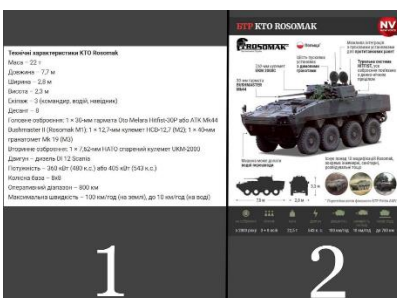

Рис. 36

Піктограми, що їх використовує «New voice» в інфографіках про військову техніку, є не стереотипними і не зрозумілими без декодування (46%), однак частині респондентів вдалося б розтлумачити знаки, якби не було підписів (34%), ще 20% важко визначитися.

Висновок до розділу 2

У ході дослідження було з'ясовано, що інфографіка є корисною для візуалізації воєнної інформації, оскільки НАТО та Міжнародний інститут стратегічних досліджень (IISS) регулярно її використовують у звітах, дослідженнях, інструкціях тощо. Також інформаційні графіки полегшує та покращує військове стратегічне планування, комунікацію у збройних силах, дозволяє чітко побачити слабкі місця у плануванні операцій. Інфографікою користуються в розвідці, логістиці, інформаційних операціях, управлінні й контролі, оскільки вона сприяє спільному усвідомленні інформації, є інтуїтивно зрозумілою та одразу відображає результат.

Ми розробили власну класифікацію інфографіки:

1. Вид інфографіки;
2. Тема та ідея інфографіки;
3. порушення важливих значущих питань, які є актуальними для суспільства та країни в цілому;
4. Використання фактів;
5. Композиційні особливості (ієрархія інформації, дизайн)
6. Декодування інформації.

На основі цієї класифікації ми змогли дослідити інфографіку в онлайн-виданнях «New Voice» та «BBC».

Інфографіки на воєнну тематику в українських онлайн-виданнях «New voice» та «BBC» мають певні особливості, характерні риси. Кожне з представлених онлайн-медіа створює інфографіки у власному уніфікованому стилі, що додає їм впізнаваності.

У ході дослідження ми з'ясували, що онлайн-медіа «New voice» та «BBC» найчастіше створюють статичні інфографіки, рідше – динамічні (за визначений період така була тільки одна у видання «New voice»), а інтерактивні – зовсім не

створюють, що може бути пов'язано із технічною складністю виготовлення цього виду інформаційних графіків.

Найбільш популярними підвидами інфографік на воєнну тематику виявились наступні: графіки, гістограми, картосхеми, інфографічні розповіді. Інші підвиди інфографік у зазначених медіа не використовувались.

Найчастішою темою інфографік на воєнну тематику стала військова техніка, її характеристики. Здебільшого вони мали спільну ідею: продемонструвати переваги української або іноземної зброї, що її передають Україні союзники, – інколи, зокрема при описі ворожої техніки, ідеєю було візуалізувати небезпечність зброї, що її використовують проти українського населення.

В інфографіках були порушені питання озброєння, обороноспроможності та наступального потенціалу України, безпеки військовослужбовців і цивільного населення тощо. На нашу думку, ці проблеми є важливими та актуальними для суспільства та країни в цілому. Однак в ході проведеного нами опитування серед студентів було виявлено, що лише 42% однозначно вважають інфографіки про військову техніку суспільно корисними, а 17% – дотримуються протилежної думки.

Ми дослідили, що у виданні «New voice» лише 60% інфографік (16 із 26) містять достовірні факти, тобто такі, що їх можна перевірити в зазначеному на зображенні джерелі; в усіх інших випадках – джерело фактів невідоме або в ньому наведена лише часткова інформація у порівнянні з тою, що використовується в інфографіці. В онлайн-медіа «BBC» лише 1 із проаналізованих візуалізацій даних не містила посилання на джерело, а в 87% випадків (у 7 із 8) джерела фактів та зображень вказані на візуалізаціях, однак у 3 візуалізаціях із 8 представлених джерелом інформації виступає саме видання. Тому у підсумку лише 38% візуалізацій даних «BBC» містять достовірні та неупереджені факти.

Інфографіки онлайн-видання «New voice» здебільшого мали вдалі дизайни з чіткою ієрархією інформації, що вибудовувалась завдяки контрастам за кольором та розміром. Серед переваг можемо відзначити: стриманий і структурований дизайн, у якому, окрім базових чорного та білого кольорів, використовується 2-3 додаткових кольори та зазвичай не більше 2-х шрифтів; завжди наявні заголовки та за необхідності – підзаголовки; використання різноманітних візуальних елементів (фотографій різного розміру, піктограм, картосхем, логотипів, маркованих списків тощо). Однак нами були виявлені і певні недоліки: за проаналізований проміжок часу видання не створило уніфікованого дизайну заголовків, тобто у кожному прикладі акцентування червоним кольором припадало на різні складові заголовку (що стосується інфографік про військову техніку, то в одних випадках виокремлювалась власна назва зброї, а в інших – її загальна назва), що може свідчити про те, що автори недостатньо приділяють уваги дослідженню смислового навантаження кольорів; використовуються нестереотипні піктограми, що їх важко декодувати без підписів (це було підтверджено респондентами проведеного нами опитування); хоча учасники опитування вважають, що велика кількість тексту (від 7 текстових блоків) на інфографіці є для них прийнятною, ми все ж припускаємо, що це може переобтяжувати зображення, також непоодинокими були випадки наявності зайвого тексту, призначення якого було, імовірно, заповнити «білі плями».

Інфографіки онлайн-медіа «ВВС» мали більш лаконічний дизайн, в основі якого була ієрархія інформації за розміром та кольоровим контрастом. Серед переваг можемо відзначити: читабельний шрифт основного тексту, легке декодування, наявність текстових блоків із посиланнями на джерела. Недоліками стало те, що на деяких прикладах відсутні заголовки та підзаголовки, а в деяких випадках підзаголовки є недостатньо інформативними, не розкривають призначення інфографік. Також більшість із наведених прикладів (6 із 8) ми віднесли до візуалізації даних на воєнну тематику, оскільки на зображеннях були

відсутні елементи, що дозволяли б віднести їх до інфографік (наприклад, картосхем, гістограм, діаграм тощо). Більшість респондентів опитування (64%) підтвердили, що інфографіки видання «New voice» краще розкривають тему військової техніки, ніж візуалізації «BBC».

Все ж перевага інфографік над текстовим представленням інформації є беззаперечною: 94% опитаних скоріше б звернули увагу на зображення, ніж на текст. Тому візуалізація числових даних для привернення уваги читачів, наочного та більш зрозумілого представлення військової інформації може стати пріоритетним напрямком українських онлайн-видань, що зумовлює актуальність подальших досліджень цієї теми.

ВИСНОВКИ

У сучасному світі можна спостерігати, що інформаційний простір стає дедалі більш перенасиченим. Люди щодня споживають великі об'єми інформації, електронні канали масової комунікації набувають розвитку, онлайн-медіа щодня продукують сотні матеріалів. Читачам важливо знати останні новини, однак вони не готові кожній із них приділяти багато уваги або самостійно аналізувати написане.

У зв'язку із повномасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України потреба в оперативних новинах посилилась, але у людей стало менше часу на уважне їх прочитання. Саме тому українські онлайн-видання почали візуалізовувати інформацію, створювати інфографіки на воєнну тему. Це дозволяє більш стисло та наочно представляти дані, ніж у текстовому форматі, а також привертати увагу аудиторії.

Передача інформації за допомогою графічних зображень не є чимось новим. Вважається, що праінфографіка виникла у період 33 тисяч років до нашої ери, коли люди ще не мали писемності, але передавали відомості за допомогою малюнків. Інформаційні графіки почали з'являтися ще у Стародавньому Єгипті у вигляді таблиць для дослідження положення зірок, а візуалізація статистичних даних уперше була використана в 17 столітті. У 19 столітті були сформовані всі засоби статичного відображення даних, якими користуються зараз (діаграма, лінійні графіки, гістограми, картосхеми тощо).

Уперше застосовувати інфографіку в журналістиці почали в Америці у 1980-х роках: газета «USA Today» започаткувала використання графіків для пояснення читачам складної статистичної інформації. У мережі інтернет інформативні графіки набули розповсюдження у 2008 році завдяки агітаційній кампанії кандидата у президенти США Барака Обами.

Інфографіка має безліч переваг для її використання у журналістських матеріалах: вона дозволяє лаконічно, точно, ефективно та логічно передавати статистичні, географічні та будь-які числові дані, допомагає продемонструвати читачам неочевидні та неочевидні речі, спрощує порівняння даних, допомагає помітити неочевидні закономірності, здатна розвінчувати стереотипи та інші усталені думки.

Ознаками інфографіки є інформативність, точність, повнота, наочність, композиційність (структурність), естетична привабливість. Вона має певні характеристики, що дозволяють віднести її до окремого журналістського жанру: наявність теми, ідея, початок (заголовок, підзаголовок, лід) та кінець (висновки), певна концепція, структура, жанрові форми (похідні від таблиць або мап, схематичні або інфографічні розповіді); ґрунтується на фактах; порушує суспільно-політичні й соціально значущі проблеми.

Інфографіка може бути як окремим матеріалом, так і частиною журналістського тексту, його доповненням. Інколи вона може потребувати супровідного тексту, навіть якщо виступає окремою публікацією, що залежить від складності відображеної в ній інформації та майстерності автора, наскільки легкою або складною для декодування він створив інфографіку.

Важливо відокремлювати інфографіку від ілюстрацій та візуалізацій даних. Візуалізація даних – це окремі одиночні представлення статистичних даних, що не мають кількох рівнів деталізації, не є закінченою історією.

Інфографіка як окремий журналістський жанр виконує такі функції: інформування, привертання уваги, демонстрація устрою чи алгоритмів роботи, організація великого об'єму інформації. Перед нею постають такі завдання: сповіщення суспільства про певні явища, актуалізація певних проблем та покращення знань читачів про них, максимально прозоро подавати інформацію.

Інфографіка є корисною для висвітлення воєнної інформації. Північноатлантичний альянс та Міжнародний інститут стратегічних досліджень

регулярно використовують інфографіку у власних інформаційних матеріалах. Також у військовій справі вона полегшує стратегічне планування, логістичні процеси, спрощує комунікацію між підрозділами і командуванням, оскільки сприяє спільному усвідомленню інформації, що є послідовною, інтуїтивно зрозумілою та підсумковою.

Отже, інфографіка (з англ. – «графізм інформації») – це журналістський жанр у вигляді інформативного малюнку, що унаочнює складну статистичну, географічну або нематеріальну інформацію.

Ми дослідили інфографіки на воєнну тематику в українських онлайн-виданнях «New voice» та «BBC», а також провели опитування серед студентів задля вивчення їхнього читацького досвіду при перегляді таких матеріалів.

Було з'ясовано, що онлайн-медіа зазвичай створюють статичні інфографіки, динамічними послуговуються рідше (був наявний лише 1 випадок із проаналізованих), а інтерактивні взагалі відсутні. Найчастіше інфографіки на воєнну тематику були представлені у таких жанрових формах: графіки, гістограми, картосхеми, інфографічні розповіді.

Онлайн-видання здебільшого розкривають тему військової техніки: української, західної, ворожої. Вони візуалізують її характеристики, наводять переваги або розкривають небезпеку, якщо мова йде про зброю ворога. Також іноді розкривалась тема логістичних шляхів передачі зброї та місце розташування військових об'єктів.

Основними ідеями інфографік були демонстрація ефективності зброї українського або іноземного виробництва, попередження про загрозу, що може бути заподіяна ворожою зброєю чи через неналежне експлуатування режимних об'єктів (наприклад, Запорізької атомної електростанції). Були порушені важливі для суспільства та країни в цілому питання обороноздатності, озброєння, наступального потенціалу України, передачі союзниками військової допомоги, захищеності українського населення.

Ми виявили, що онлайн-видання не завжди вказують достовірне джерело даних на інфографіках, так що походження використаних фактів складно визначити, що ускладнює їхню перевірку на правдивість. Так, у засобі масової інформації «New voice» 60% інфографік містили достовірне джерело, у якому в повному обсязі були наявні використані в матеріалі факти; для видання «BBC» частка достовірних джерел фактів становить 38%, оскільки медіа могло посылатись саме на себе, брати інформацію із російських телеграм-каналів або не вказувати джерело.

Ми визначили, що онлайн-видання «New voice» та «BBC» найчастіше вибудовують інформацію за допомогою контрасту за розміром та кольором, тобто найважливіші елементи займали найбільше простору на зображенні (зазвичай у центрі або у верхній частині), а найменш важливі – мали маленький розмір та знаходились у нижній частині інфографіки; яскравим кольором (здебільшого червоним) робився акцент на важливій інформації у тексті, а другорядна інформація мала світлі та приглушені кольори (сірі, світло-зелені, надрукована дрібним шрифтом).

У ході дослідження було виявлено переваги інфографік онлайн-видання «New voice»:

- структурований композиційний дизайн;
- невелика кількість використаних кольорів (чорний, білий, червоний, світло-зелений або синій);
- застосовується не більше двох видів шрифтів;
- коректне використання розміру шрифтів (для заголовків – найбільший розмір та верхній регістр, для підзаголовків – більший на декілька пунктів за основний текст розмір шрифту із «жирним» накресленням; для тексту – середній розмір шрифту звичайного накреслення із використанням «жирного» для виділення важливої інформації);

– наявність різноманітних візуальних елементів, що містять у собі закодовану інформацію (пиктограми, марковані списки, таблиці, додаткові фото, логотипи).

Однак були проаналізовані й певні недоліки інфографік видання «New voice»: не уніфікований дизайн заголовків (кожного разу акцент червоним кольором був зроблений на різних позиціях); використання нестереотипних пиктограм для візуалізації пунктів характеристики зброї, що підтверджується результатами нашого опитування, у якому 46% респондентів вказали, що не змогли б розтлумачити пиктограми, якби не було підписів, та 20% опитуваних не змогли точно визначитись; наявність зайвого тексту для заповнення «білих плям».

З іншого боку, онлайн-видання «ВВС» створювало на воєнну тематику здебільшого візуалізації даних, а не інфографіки. Ми з'ясували, що на більшості зображень були відсутні візуалізації числових або статистичних даних за допомогою елементів графічної розповіді (гістограм, діаграм, графіків, картосхем тощо). Ті матеріали, що підпадали під визначення інфографіки, мали такі переваги:

- лаконічний дизайн;
- використання малої кількості кольорів (білий, чорний сірий, червоний або фіолетовий для акцентів);
- читабельний шрифт великого або середнього розміру;
- легке декодування;
- універсальність;
- пряме вказування джерел інформації та використаних фотографій.

Недоліками було те, що на деяких інфографіках був відсутній заголовок та підзаголовок або підзаголовок не повно відображав ідею та призначення інфографіки.

Ми з'ясували за допомогою опитування, що більшість читачів (64%) вважають інфографіки онлайн-видання «New voice» кращими за візуалізації

«ВВС» на ідентичну тему. Можемо припустити, що у першому випадку інфографіки є більш інформативними, ніж у другому, що більше привертає увагу читачів.

Було з'ясовано, що візуальне представлення інформації за допомогою інфографік має більше шансів залучити аудиторію до прочитання матеріалу на військову тематику, ніж текстове: 94% опитаних скоріше б звернули увагу на інфографіку про військову техніку, ніж на текст про неї.

Таким чином, проаналізувавши великий обсяг інформації та інфографік, ми змогли дослідити особливості інфографік на воєнну тему в українських онлайн-виданнях, з'ясувати їхні переваги та наявні недоліки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cairo A. The Functional Art: An introduction to information graphics and visualization. USA. New Riders, 2013. 316 p.
2. Emerson J. Visualizing Information for Advocacy: An Introduction to Information Design. India, 2008. 42 p.
3. Friendly M. A Brief History of Data Visualization. Handbook of Computational Statistics: Data Visualization, 2006. 43 p.
4. García Mario R. Usa Today turns 30: Part 1. Garciamedia.com. September 9. 2012. Post #1512. URL: https://garciamedia.com/blog/usa_today_turns_30-part_1-looking_into_the_attic_for_those_early_sketches/ (дата звернення: 15.05.2023).
5. Gouin D., Evdokiou P., Vernik R. A Showcase of Visualization Approaches for Military Decision Makers. *Rto Meeting Proceedings MP-105 "Massive Military Data Fusion and Visualisation: Users Talk with Developers"*. 2004. P. 23–47.
6. Tufte E. Envisioning Information. Cheshire. Graphics Press, 1990. 126 p.
7. Бідзіля Ю. М. Словник журналіста : терміни, мас-медіа, постаті / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород. ВАТ «Видавництво "Закарпаття"», 2007. 224 с.
8. Вовк О. В., Черемський Р. А. Інфографіка як ефективний засіб навчання. *Системи обробки інформації*. 2017. № 4 (150). С. 199–205.
9. Волинець Г. М. Сучасні тенденції використання інфографіки (на матеріалі часопису «Український тиждень»). *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2013. № 3–4. С. 67–72.
10. Гладун О. Візуалізація інформації: інфографіка. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2012. № 4. С. 11–14.
11. Дроздова Є. Історичні етапи розвитку інфографіки як засобу графічного представлення інформації. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Історичні науки»*. 2017. № 37. С. 237–241.

12. Жаровський Є. Можуть збивати Іскандери та Кинджали. Німеччина передала Україні перший ЗРК Patriot: що важливо знати про ці комплекси — інфографіка NV. *New voice*. 19.04.2023. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/zrk-patriot-harakteristiki-y-osoblivosti-novini-ukrajini-50292379.html> (дата звернення: 24.05.2024).

13. Залізник Ю. Інфографіка як відповідь на виклики швидкого часу в інформаційному контексті. *Львівський національний університет імені Івана Франка*. 14 с.

14. Інститут масової комунікації. Дев'ять онлайн-медіа, що стали найякіснішими: моніторинг ІМІ. 26.09.2022. URL: <https://imi.org.ua/news/9-onlajn-media-shho-staly-najyakisnishymu-monitoryng-imi-i47972> (дата звернення: 15.05.2023).

15. Мішель А. Картер. Сучасний дизайн газет. Київ. IREX-Медіа Україна, 1999. 17 с.

16. Павленко А. «Росіяни зібрали новий запас ракет». Ексофіцер британської розвідки — про обстріли українських міст і перспективи агресора. *New voice*. 01.05.2023. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/raketniy-udar-1-travnya-chomu-rosiya-vidnovila-obstrili-skilki-voni-trivatimut-viyskoviy-ekspert-50321351.html> (дата звернення: 24.05.2024).

17. Семенова І. Танкові снаряди зі збідненим ураном. Як влаштовані боеприпаси, які так нервують Росію, і що у них всередині — інфографіка NV. *New Voice*. 09.04.2023. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/zbidneniy-uran-i-snaryadi-z-nogo-chim-strilyatimut-britanski-challenger-2-i-chi-ye-cya-zbroya-yadernoyu-50316319.html> (дата звернення: 24.05.2024).

18. Фещенко Р. Операція Деокупація. Як саме, за наявності якої зброї і в якій кількості ЗСУ звільнять захоплені території — дослідження NV. *New voice*. 24.02.2024. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/skilki-zbroji-treba-ukrajini-dlya->

[povnogo-zvilnennya-vid-armiji-rf-scenariji-operaciy-novini-ukrajini-50306325.html](https://nv.ua/ukr/ukraine/events/abrams-tank-yaki-perevagi-amerikanskih-abramsiv-i-de-jih-zastosuye-zsu-ekspert-novini-ukrajini-50300434.html)

(дата звернення: 24.05.2024).

19. Фещенко Р. Сила вагою 60 т. Спеціаліст – про переваги й недоліки американського танка Abrams, що невдовзі отримає Україна. *New voice*. 28.01.2023. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/abrams-tank-yaki-perevagi-amerikanskih-abramsiv-i-de-jih-zastosuye-zsu-ekspert-novini-ukrajini-50300434.html>

(дата звернення: 24.05.2023).

20. Шахіна І., Ільїна О. Створення інфографіки за допомогою сучасних інтернет-сервісів. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. № 8 (II). С. 58–64.

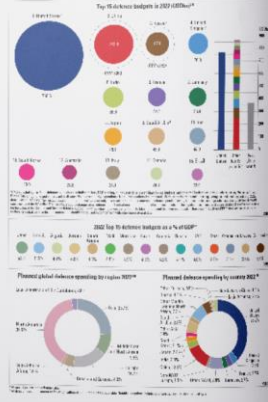
21. Чабаненко М. В. Комп'ютерна інфографіка та інші способи компресії інформації в інтернеті. *Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки*. 2012. № 4. С. 89–92.

22. Швед О. Інфографіка як засіб візуальної комунікації в сучасній журналістиці. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2014. № 30. С. 305–313.

23. Швед О. Нові засоби невербальної візуальної комунікації. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2013. № 28. С. 355–367.

Chapter Two: Defence budgets and expenditure

Defence and military analysis: Defence budgets and expenditure 11

